

INNEHÅLL.

	Sid.
Lördagen den 24 januari förmiddagen.	
.....	3
Lördagen den 24 januari eftermiddagen.	
.....	8
Måndagen den 26 januari.	
.....	9
Tisdagen den 27 januari.	
Interpellation av fröken Andersson om ökad hemvårdsutbildning för unga kvinnor	13
Onsdagen den 28 januari.	
Val av ledamöter och suppleanter i kammarens tillfälliga utskott	15
Val av valmän jämte suppleanter för utseende av riksdagens justitieombudsmans ställföreträdare	16
Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.....	16
Ang. skärpning av rusdrycksbeskattningen m. m.	41
Ang. skärpning av nöjesbeskattningen.....	51

Lördagen den 24 januari förmiddagen.

Kammaren sammanträdde kl. 2 eftermiddagen; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollen för den 19 innevarande månad.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Med stöd av bifogade läkarintyg får jag anhålla om sjukledighet till och med den 11 februari 1948.

Stockholm den 23 januari 1948.

Erik von Heland.

Härmed intygas, att riksdagsman *Erik von Heland* på grund av sår på tolvfingertarmen är oförmögen till tjänstgöring under tiden 22 januari till 11 februari 1948.

Stockholm den 22 januari 1948.

N. Svartz,

professor, överläkare vid med. klin.

Den begärda ledigheten beviljades.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet nedannämnda motioner:

nr 105, av herr *Persson, Karl*, angående utredning av det nuvarande valsystemet i syfte att bereda större plats för s. k. personval; och

nr 106, av herr *Bergvall* m. fl., om de offentliga tjänstemännens rättsställning.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskottet den av herr *Bergvall* m. fl., väckta motionen, nr 107, om revision av gällande grunder för de

statliga och kommunala tjänstemännens förhandlings- och avtalsrätt.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 108, av herrar *Mannerskantz* och *Bergh*, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t gjorda framställningar om anslag till vägbyggnadsändamål;

nr 109, av herr *Andersson, Karl*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till stensättning av vägar;

nr 110, av fröken *Osvald*, angående förändring av konsulentbefattningen i husligt arbete hos skolöverstyrelsen;

nr 111, av herr *Andersson, Jones Erik*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till bidrag till vissa byggnadsarbeten för folkskolor;

nr 112, av herr *Anderberg* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till bidrag till ambulatorisk behandling m. m. av vissa tuberkulospatienter; samt

nr 113, av fröken *Andersson*, angående byggande av en barnmorskeläroanstaltens i Stockholm egen skolbyggnad.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet nedannämnda motioner:

nr 114, av herr *Sundelin*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskild automobilskatt, m. m.;

nr 115, av herr *Nilsson, Hjalmar*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskild automobilskatt, m. m.;

nr 116, av herr *Domö* m. fl., om utredning angående det gällande skattesystemets verkningar i vissa avseenden;

nr 117, av herr *Bergvall* m. fl., om utredning rörande en moderat höjning av

arvslottsbeskattningen samt om avskafande av kvarlåtenskapsskatten; samt

nr 118, av herr *Arrhén* och herr *Nilsson, Hjalmar*, angående skattefrihet för föräldrars eller anhörigas kostnader för barns studier vid högre läroanstalter.

Föredrogos och hänvisades till bankoutskottet nedannämnda motioner:

nr 119, av herr *Åman* m. fl., angående provisoriskt pensionstillägg till officerare och underofficerare, som avgått med pension från frivillig övergångsstat;

nr 120, av herrar *Åman* och *Bergh*, angående provisoriskt pensionstillägg till pensionerad f. d. beställningshavare på försvarsväsendets reservstater; samt

nr 121, av herrar *Åman* och *Bergh*, angående höjning av maximiåldern för ingående av äktenskap medförande rätt till familjepension.

Föredrogos och hänvisades till behandlingen av lagutskott nedannämnda motioner:

nr 122, av fru *Sjöström-Bengtsson* och fru *Flood*, om en översyn av lagen om allmänna barnbidrag och lagen om särskilda bidrag till änkors och invaliders m. fl. barn;

nr 123, av herr *Wahlund* m. fl., angående vidgad tillämpning av lagen om särskilda barnbidrag till att omfatta även änklings barn;

nr 124, av herr *Petersson* m. fl., angående dyrtidstillägg å folkpensioner;

nr 125, av herr *Andersson, Karl*, och herr *Mattsson*, angående rätt för arrendatorer å mark, tillhörande donationer och stiftelser, att inlösa av desamma innehavda jordbruksfastigheter; samt

nr 126, av herr *Nilsson, Ernst Hjalmar*, och herr *Näsström*, angående revision av lagen om förlängning av tiden för vissa servitut.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet nedannämnda motioner:

nr 127, av herr *Nilsson, Bror*, m. fl., om ökat anslag till bidrag till byggnadsarbeten vid vissa lantbruksundervisningsanstalter;

nr 128, av herr *Bergh* m. fl., angående en omreglering av de kvalifikationsbestämmelser, som gälla för bidrag till lindring i mindre bemedlades kostnader för djursjukvård;

nr 129, av herr *Hallagård* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till bidrag till markkartering och grundkalkning;

nr 130, av herr *Nilsson, Bror*, och herr *Niklasson*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till bidrag till markkartering och grundkalkning;

nr 131, av herr *Mannerskantz*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till befrämjande av landsbygdens elektrifiering;

nr 132, av herr *Mannerskantz* m. fl., i anledning av vissa av Kungl. Maj:t gjorda framställningar om anslag under nionde huvudtiteln;

nr 133, av herr *Mannerskantz* m. fl., om anslag till försöksverksamhet med ekolodsutrustning inom ostkustfisket;

nr 134, av herr *Näslund*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till fiskets befrämjande i de särskilda orterna; samt

nr 135, av herrar *Bergh* och *Lundgren*, om utvidgning av beställningsavdelningen vid rikets allmänna kartverk.

Föredrogos och hänvisades till ett tillfälligt utskott nedannämnda motioner:

nr 136, av herr *Mannerskantz* m. fl., om åvägabringande av enhetlighet i fråga om öppethållningstiderna vid vissa telefonstationer på landsbygden;

nr 137, av herr *Nilsson, Bror*, m. fl., om utredning rörande verkningarna av den pågående folkförflyttningen från landsbygden till städer och tätorter; samt

nr 138, av herr *Persson, Karl*, och herr *Nilsson, Bror*, angående begränsning av den s. k. långtradartrafiken.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet den av herr *Wahlund* m. fl. väckta motionen, nr 139, angående översyn över uppgiftsinsamlandet för statistiskt och liknande ändamål.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 140, av herr *Bergvall* m. fl., angående införande av fakultativ avgörande folkomröstning;

nr 141, av herr *Sjödahl*, med förslag till ändrad lydelse av § 31 regeringsformen;

nr 142, av herr *Gustavson* m. fl., angående mandatfördelningen mellan valkretsarna vid val till riksdagen;

nr 143, av herr *Tjällgren* m. fl., angående mandatfördelningen mellan valkretsarna vid val till riksdagen;

nr 144, av herr *Lundqvist* m. fl., angående ändrad tid för lagtima landsingsmöte m. m.;

nr 145, av herrar *Linderot* och *Öhman*, om tillsättande av en kommission för utarbetande av förslag till en tidsenlig och demokratisk författning;

nr 146, av herr *Öhman*, angående lagfästade av kvinnans rätt till lika lön med mannen för samma prestation;

nr 147, av herr *Elofsson*, *Gustaf*, angående vissa ändringar i lagen om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning;

nr 148, av herr *Lundqvist* m. fl., angående de kommunala tjänstetillsättningarna;

nr 149, av fru *Sjöström-Bengtsson* och fru *Lindström*, om ökat anslag till upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor;

nr 150, av herr *Bergvall* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag å riksstatens fjärde huvudtitel;

nr 151, av herr *Mannerskantz* m. fl., om anslag till påbörjande av ett fartygstunnelsystem;

nr 152, av herr *Sundelin*, om statsbidrag till kommuner för anordnande av resor till vallokal vid allmänna val;

nr 153, av fru *Lindström* och herr *Elmgren*, om höjning av kommittéanslagen under femte och tionde huvudtitlarna;

nr 154, av herrar *Tjällgren* och *Gränebo*, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t gjorda framställningar om anslag till bostadsbyggande m. m.;

nr 155, av fru *Flood* och fru *Sjöström-*

Bengtsson, om åtgärder till förbättring av mödrahjälpstandvården;

nr 156, av herr *Forslund*, angående ökat anslag till säkerhetsanordningar vid järnvägs korsningar;

nr 157, av herrar *Lundqvist* och *Åman*, om åtgärder för avhjälpande av bostadsbehovet för de vid ämbetsverken å Ladugårdsgårde och Mariebergsområdet anställda tjänstemännen;

nr 158, av herr *Wahlund* m. fl., om utredning rörande dyrtortssystemets avskaffande;

nr 159, av herrar *Holmbäck* och *Wahlund*, om ökade anslag till bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund;

nr 160, av herr *Linderot*, om utredning angående inrättande av ett universitet i Norrland;

nr 161, av herr *Branting*, om utredning och förslag beträffande en rationell och effektiv organisation av den naturvetenskapliga forskningen;

nr 162, av herr *Elmgren*, om utredning beträffande psykologiens och pedagogikens behov och forskningsvillkor m. m.;

nr 163, av herr *Holmbäck*, om ökat anslag till insamling och bearbetning av vetenskapligt material vid landsmålsarkiv;

nr 164, av herr *Hage* och herr *Sundberg*, *Hugo*, om ökat anslag till bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande;

nr 165, av herr *Sundelin* m. fl., om ökat anslag till bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande;

nr 166, av herr *Johannesson*, om ökat anslag till bidrag till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning;

nr 167, av herr *Osvald*, om ökat anslag till stipendier åt tonsättare;

nr 168, av fru *Lindström* och herr *Åman*, angående personalförstärkning vid kommerskollegii monopolutredningsbyrå m. m.;

nr 169, av herr *Ericsson*, *Carl Eric*, m. fl., om ökat anslag till bidrag till svenska textiltforskningsinstitutet;

nr 170, av herr *Ericsson, Carl Eric*, och herr *Velander*, om anslag till anskaffande av nytt tjänstefartyg för mellersta lotsdistriktet;

nr 171, av fru *Sjöström-Bengtsson* m. fl., om ökade anslag till fonderna för idrottens främjande och för friluftslivets främjande;

nr 172, av herr *Rosander*, om ökat anslag till avlöningar åt icke-ordinarie personal hos länsnykterhetsnämnderna;

nr 173, av fröken *Andersson* och herr *Löthner*, om ökat anslag till bidrag till anskaffande och drift av hörapparater;

nr 174, av herrar *Mannerskantz* och *Bergh*, om ökat anslag till nyanskaffning av elektromotorvagnar samt person- och resgodsvagnar;

nr 175, av herr *Domö* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 5—10;

nr 176, av herr *Öhman*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt, m. m.;

nr 177, av herr *Ericsson, Carl Eric*, och herr *Mannerskantz*, om tillämpning av skattespärr i fråga om preliminärskatt;

nr 178, av herr *Velander* m. fl., om avskaffande av fastighetsskatten;

nr 179, av herr *Andersson, Lars*, och herr *Gustavson*, om ändrade bestämmelser angående s. k. procentavdrag vid fastighetstaxering;

nr 180, av herr *Lindblom* m. fl., om vidgad rätt att vid taxering åtnjuta avdrag för försäkringspremier;

nr 181, av herr *Wahlund* m. fl., angående avskaffande av ortsavdragen;

nr 182, av herr *Elofsson, Gustaf*, m. fl., om avskaffande av kvarlåtenskapsskatten;

nr 183, av herr *Elofsson, Gustaf*, m. fl., om införande av skatt på förströelsetidskrifter;

nr 184, av herr *Elofsson, Gustaf*, m. fl., om en särskild varuskatt å importerad frukt;

nr 185, av herr *Domö* m. fl., angående viss ändring av förordningen om investeringsfonder;

nr 186, av herr *Aman* och fru *Lind-*

ström, angående viss omreglering av pensionerna till f. d. kvinnliga befattningshavare inom den civila statsförvaltningen;

nr 187, av herr *Holmbäck* och herr *Andersson, Jones Erik*, om reglering av pensionsförhållandena för konstitutionsutskottets sekreterare S. V. Holm;

nr 188, av herrar *Björck* och *Annér*, om höjning av åldersgränserna för erhållande av tillstånd att föra automobil och motorcykel;

nr 189, av herr *Elofsson, Gustaf*, och herr *Gustavson*, om skyldighet för innehavare av järnväg, som delar fastighets ägor, att hålla anordningar för övergång av järnvägen;

nr 190, av herr *Hage*, om viss reglerande lagstiftning beträffande bil- och busslinjer;

nr 191, av herr *Hage*, m. fl., om dyrtidstillägg å folkpensioner för år 1948;

nr 192, av herr *Lundqvist*, om utredning rörande kompetensfördelningen inom sjukhusens ledning;

nr 193, av herr *Mannerskantz*, angående utredning om vägväsendets organisation;

nr 194, av herr *Elofsson, Gustaf*, om uppskov med verkställandet av 1947 års riksdags beslut om rationaliseringsverksamheten på jordbrukets område och dess administrativa organisation;

nr 195, av herr *Tjällgren*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts förslag rörande bidrag till studieresor för i det mindre jordbruket deltagande män och kvinnor;

nr 196, av herr *Andersson, Lars*, och herr *Näslund*, om höjt anslag till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland;

nr 197, av herr *Andersson, Lars*, m. fl., om anordnande av en provisorisk skogsskolekurs inom Norrbottens län;

nr 198, av herr *Osvald*, m. fl., om ökat anslag till understödjande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm;

nr 199, av herr *Osvald* och fröken *Osvald*, om rörligt tillägg åt hemkonsulenter och fiskeritjänstemän hos hushållningssällskapen;

nr 200, av herr *Osvald*, i anledning av

Kungl. Maj:ts framställning om anslag till bidrag till markkartering och grundkalkning;

nr 201, av herrar *Osvald* och *Sundelin*, om ökat anslag till understöd åt kontrollföreningsverksamhet;

nr 202, av herr *Hällgren*, angående restitution av bensinskatt till utövare av fiskerinäringen;

nr 203, av herr *Hällgren*, om ändrade bestämmelser rörande lån ur fiskerilånefonden m. m.;

nr 204, av herr *Björck*, om ökat anslag till bidrag till Sveriges pomologiska förening;

nr 205, av herr *Björck*, m. fl., om anslag till bidrag till Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund;

nr 206, av herr *Näslund*, om förbud mot all jakt efter sjöfågel under våren;

nr 207, av herr *Mannerskantz* m. fl., om åtgärder för utrotande av den s. k. nosmasken på Öland;

nr 208, av herr *Lundqvist*, om intensifiering av trafikundervisningen inom olika läroanstalter;

nr 209, av herr *Ericsson*, *Carl Eric*, och herr *Arrhén*, om ändrade föreskrifter rörande flyguppvisningar;

nr 210, av herr *Lundqvist*, om skärpta bestämmelser avseende skydd mot

eldfara inom elevhem vid vissa skolor och anstalter;

nr 211, av herrar *Öhman* och *Linderot*, angående ett samordnande av hälso- och sjukvårdsfrågor samt frågor om idrott, gymnastik och friluftsliv m. m.;

nr 212, av herr *Öhman*, om utredning i syfte att rationalisera och förbilliga varudistributionen i landet; samt

nr 213, av herr *Andersson*, *Lars*, m. fl., om utredning angående formen för avgörande av frågor rörande kommunikationsverkens taxor.

Herr statsrådet *Quensel* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 30, angående godkännande av en mellan Sverige och Bulgariska Folkrepubliken ingången handelsöverenskommelse m. m.

Den kungl. propositionen föredrogs och blev därvid bordlagd.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde, varefter kammaren åtskildes kl. 2.15 eftermiddagen.

In fidem
G. H. Berggren.

Lördagen den 24 januari eftermiddagen.

Kammaren sammanträdde kl. 7.30 eftermiddagen; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 214, av herr *Näsgård*, angående visst förtydligande av lagen om val till riksdagen;

nr 215, av herr *Näsgård* och herr *Persson, Ivar*, om införande av beslutande folkomröstning;

nr 216, av herr *Mannerskantz*, om ändrade bestämmelser rörande valkretsindelningen vid landstingsmannaval;

nr 217, av herr *Holmbäck*, angående tillämpningen av lagen rörande ny inindelning av riket i borgerliga kommuner;

nr 218, av herr *Holmbäck m. fl.*, om förstärkning av arbetskrafterna å justitiedepartementets byrå för medborgarskapsärenden;

nr 219, av herr *Mannerskantz m. fl.*, om ökat anslag till hemvärnets tygmateriel;

nr 220, av herrar *Mannerskantz* och *Lundqvist*, om ökat anslag till underhåll av arméns tygmateriel;

nr 221, av herrar *Mannerskantz* och *Lundqvist*, om anslag till fasta anläggningar för luftbevakningsorganisationen;

nr 222, av herr *Hällgren*, om ökat anslag till bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder;

nr 223, av herr *Persson, Ivar*, och herr *Niklasson*, om ändrade grunder för statens bidrag till anordnande av allmänna samlingslokaler;

nr 224, av herr *Hage*, om anslag till bidrag till anskaffande av bostäder åt provinsialläkare å landsbygden;

nr 225, av herr *Mannerskantz*, om restitution till vederbörande fordonsägare av för mycket inbetald automobilskatt;

nr 226, av herr *Näsgård*, med förslag till förordning om investeringsfonder för skogsvårdsarbeten och till förordning om ändring i förordningen om investeringsfonder;

nr 227, av herr *Hage*, angående skyldighet för fastighetsägare att medgiva hyresgäst att överlåta förhyrd lägenhet på annan person;

nr 228, av herr *Näsgård* och herr *Andersson, Jones Erik*, angående ett enklare förfaringssätt för bestämmande av äganderätten till s. k. myrslogar;

nr 229, av herr *Näsgård*, om ökat anslag till bidrag till skogsvårdsstyrelsernas verksamhet;

nr 230, av herr *Näsgård*, om ökat anslag till väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo;

nr 231, av herr *Björck*, angående förbättring av den statliga växtkontrollen;

nr 232, av herrar *Mannerskantz* och *Arrhén*, om inventering av landets för fiskodling lämpade vattendrag m. m.;

nr 233, av herr *Hällgren*, om anslag till bestridande av fraktkostnader för stembrytningsaggregat;

nr 234, av herr *Holmbäck*, angående språklig granskning av vissa kommittéers förslag till lagtexter;

nr 235, av herr *Mannerskantz*, angående en omprövning av reglerings- och ransoneringssystemet; samt

nr 236, av herr *Mannerskantz*, om upphävande eller uppmjukning av förbudet mot rundflygningsverksamhet.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 7.34 eftermiddagen.

In fidem

G. H. Berggren.

Måndagen den 26 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 4 eftermiddagen; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollen för den 20, 21, 22 och 23 innevarande månad.

Föredrogs och hänvisades till utrikesutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 30, angående godkännande av en mellan Sverige och Bulgariska Folkrepubliken ingången handelsöverenskommelse m. m.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet nedannämnda motioner:

nr 140, av herr *Bergvall* m. fl., angående införande av fakultativ avgörande folkomröstning;

nr 141, av herr *Sjödahl*, med förslag till ändrad lydelse av § 31 regeringsformen;

nr 142, av herr *Gustavson* m. fl., angående mandatfördelningen mellan valkretsarna vid val till riksdagen;

nr 143, av herr *Tjällgren* m. fl., angående mandatfördelningen mellan valkretsarna vid val till riksdagen;

nr 144, av herr *Lundqvist* m. fl., angående ändrad tid för lagtima landstingsmöte m. m.; samt

nr 145, av herrar *Linderot* och *Öhman*, om tillsättande av en kommission för utarbetande av förslag till en tidsenlig och demokratisk författning.

Föredrogs och hänvisades till ett tillfälligt utskott herr *Öhmans* motion, nr 146, angående lagfästade av kvinnans rätt till lika lön med mannen för samma prestation.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet nedannämnda motioner:

nr 147, av herr *Elofsson*, *Gustaf*, angående vissa ändringar i lagen om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning; samt

nr 148, av herr *Lundqvist* m. fl., angående de kommunala tjänstetillsättningarna.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 149, av fru *Sjöström-Bengtsson* och fru *Lindström*, om ökat anslag till upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor;

nr 150, av herr *Bergvall* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag å riksstatens fjärde huvudtitel;

nr 151, av herr *Mannerskantz* m. fl., om anslag till påbörjande av ett fartygstunnelsystem;

nr 152, av herr *Sundelin*, om statsbidrag till kommuner för anordnande av resor till vallokal vid allmänna val;

nr 153, av fru *Lindström* och herr *Elmgren*, om höjning av kommittéanslagen under femte och tionde huvudtitlarna;

nr 154, av herrar *Tjällgren* och *Gränebo*, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t gjorda framställningar om anslag till bostadsbyggande m. m.;

nr 155, av fru *Flood* och fru *Sjöström-Bengtsson*, om åtgärder till förbättring av mödrahjälpståndvården;

nr 156, av herr *Forslund*, angående ökat anslag till säkerhetsanordningar vid järnvägs korsningar;

nr 157, av herrar *Lundqvist* och *Åman*, om åtgärder för avhjälpan av bostadsbehovet för de vid ämbetsverken å Ladugårdsgårde och Mariebergssområdet anställda tjänstemännen;

nr 158, av herr *Wahlund* m. fl., om utredning rörande dyrortssystemets avskaffande;

nr 159, av herrar *Holmbäck* och *Wahlund*, om ökade anslag till bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund;

nr 160, av herr *Linderot*, om utredning angående inrättande av ett universitet i Norrland;

nr 161, av herr *Branting*, om utredning och förslag beträffande en rationell och effektiv organisation av den naturvetenskapliga forskningen;

nr 162, av herr *Elmgren*, om utredning beträffande psykologiens och pedagogikens behov och forskningsvillkor m. m.;

nr 163, av herr *Holmbäck*, om ökat anslag till insamling och bearbetning av vetenskapligt material vid landsmålsarkiv;

nr 164, av herr *Hage* och herr *Sundberg*, *Hugo*, om ökat anslag till bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande;

nr 165, av herr *Sundelin* m. fl., om ökat anslag till bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande;

nr 166, av herr *Johannesson*, om ökat anslag till bidrag till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning;

nr 167, av herr *Osvald*, om ökat anslag till stipendier åt tonsättare;

nr 168, av fru *Lindström* och herr *Åman*, angående personalförstärkning vid kommerskollegii monopolutredningsbyrå m. m.;

nr 169, av herr *Ericsson*, *Carl Eric*, m. fl., om ökat anslag till bidrag till svenska textilforskningsinstitutet;

nr 170, av herr *Ericsson*, *Carl Eric*, och herr *Velander*, om anslag till anskaffande av nytt tjänstefartyg för mellersta lotsdistriktet;

nr 171, av fru *Sjöström-Bengtsson* m. fl., om ökade anslag till fonderna för idrottens främjande och för friluftslivets främjande;

nr 172, av herr *Rosander*, om ökat anslag till avlöningar åt icke-ordinarie personal hos länsnykterhetsnämnderna;

nr 173, av fröken *Andersson* och herr *Löthner*, om ökat anslag till bidrag till anskaffande och drift av hörapparater; samt

nr 174, av herrar *Mannerskantz* och *Bergh*, om ökat anslag till nyanskaffning av elektromotorvagnar samt person- och resgodsvagnar.

Föredrogos och hänvisades till bevillningsutskottet nedannämnda motioner:

nr 175, av herr *Domö* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 5—10;

nr 176, av herr *Öhman*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt, m. m.;

nr 177, av herr *Ericsson*, *Carl Eric*, och herr *Mannerskantz*, om tillämpning av skattespärri i fråga om preliminärskatt;

nr 178, av herr *Velander* m. fl., om avskaffande av fastighetsskatten;

nr 179, av herr *Andersson*, *Lars*, och herr *Gustavson*, om ändrade bestämmelser angående s. k. procentavdrag vid fastighetstaxering;

nr 180, av herr *Lindblom* m. fl., om vidgad rätt att vid taxering åtnjuta avdrag för försäkringspremier;

nr 181, av herr *Wahlund* m. fl., angående avskaffande av ortsavdragen;

nr 182, av herr *Elofsson*, *Gustaf*, m. fl., om avskaffande av kvarlåtenskaps-skatten;

nr 183, av herr *Elofsson*, *Gustaf*, m. fl., om införande av skatt på förströelse-tidskrifter;

nr 184, av herr *Elofsson*, *Gustaf*, m. fl., om en särskild varuskatt å importerad frukt; samt

nr 185, av herr *Domö* m. fl., angående viss ändring av förordningen om investeringsfonder.

Föredrogos och hänvisades till bankoutskottet nedan nämnda motioner:

nr 186, av herr *Åman* och fru *Lindström*, angående viss omreglering av pensionerna till f. d. kvinnliga befattningshavare inom den civila statsförvaltningen; samt

nr 187, av herr *Holmbäck* och herr *Andersson, Jones Erik*, om reglering av pensionsförhållandena för konstitutionsutskottets sekreterare S. V. Holm.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott nedannämnda motioner:

nr 188, av herrar *Björck* och *Annér*, om höjning av åldersgränserna för erhållande av tillstånd att föra automobil och motorcykel;

nr 189, av herr *Elofsson, Gustaf*, och herr *Gustavson*, om skyldighet för innehavare av järnväg, som delar fastighets ägor, att hålla anordningar för övergång av järnvägen;

nr 190, av herr *Hage*, om viss reglerande lagstiftning beträffande bil- och busslinjer;

nr 191, av herr *Hage* m. fl., om dyrtidstillägg å folkpensioner för år 1948; samt

nr 192, av herr *Lundqvist*, om utredning rörande kompetensfördelningen inom sjukhusens ledning.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet nedannämnda motioner:

nr 193, av herr *Mannerskantz*, angående utredning om vägväsendets organisation;

nr 194, av herr *Elofsson, Gustaf*, om uppskov med verkställandet av 1947 års riksdags beslut om rationaliseringsverksamheten på jordbrukets område och dess administrativa organisation;

nr 195, av herr *Tjällgren* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts förslag rörande bidrag till studieresor för i det mindre jordbruket deltagande män och kvinnor;

nr 196, av herr *Andersson, Lars*, och herr *Näslund*, om höjt anslag till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland;

nr 197, av herr *Andersson, Lars*, m. fl., om anordnande av en provisorisk skogs-skolekurs inom Norrbottens län;

nr 198, av herr *Osvald* m. fl., om ökat anslag till understödjande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm;

nr 199, av herr *Osvald* och fröken *Osvald*, om rörligt tillägg åt hemkonsulenter och fiskeritjänstemän hos hushållningssällskapen;

nr 200, av herr *Osvald*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till bidrag till markkartering och grundkalkning; samt

nr 201, av herrar *Osvald* och *Sundelin*, om ökat anslag till understöd åt kontrollföreningsverksamhet.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herr *Hällgrens* motion, nr 202, angående restitution av bensinskatt till utövare av fiskerinäringen.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet nedannämnda motioner:

nr 203, av herr *Hällgren*, om ändrade bestämmelser rörande lån ur fiskerilånefonden m. m.;

nr 204, av herr *Björck*, om ökat anslag till bidrag till Sveriges pomologiska förening;

nr 205, av herr *Björck* m. fl., om anslag till bidrag till Sveriges handels-trädgårdsmästareförbund;

nr 206, av herr *Näslund*, om förbud mot all jakt efter sjöfågel under våren; samt

nr 207, av herr *Mannerskantz* m. fl., om åtgärder för utrotande av den s. k. nosmasken på Öland.

Föredrogs och hänvisades till ett tillfälligt utskott nedannämnda motioner:

nr 208, av herr *Lundqvist*, om intensifiering av trafikundervisningen inom olika läroanstalter;

nr 209, av herr *Ericsson, Carl Eric*, och herr *Arrhén*, om ändrade föreskrifter rörande flyguppvisningar;

nr 210, av herr *Lundqvist*, om skärpta bestämmelser avseende skydd mot eldfara inom elevhem vid vissa skolor och anstalter;

nr 211, av herrar *Öhman* och *Linderot*, angående ett samordnande av hälso- och sjukvårdsfrågor samt frågor om idrott, gymnastik och friluftsliv m. m.; samt

nr 212, av herr *Öhman*, om utredning i syfte att rationalisera och förbilliga varudistributionen i landet.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den av herr *Andersson, Lars*, m. fl., väckta motionen, nr 213, om utredning angående formen för avgörande av frågor rörande kommunikationsverkens taxor.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet nedannämnda motioner:

nr 214, av herr *Näsgård*, angående visst förtydligande av lagen om val till riksdagen;

nr 215, av herr *Näsgård* och herr *Persson, Ivar*, om införande av beslutande folkomröstning;

nr 216, av herr *Mannerskantz*, om ändrade bestämmelser rörande valkretsindelningen vid landstingsmannaval; samt

nr 217, av herr *Holmbäck*, angående tillämpningen av lagen rörande ny indelning av riket i borgerliga kommuner.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 218, av herr *Holmbäck* m. fl., om förstärkning av arbetskrafterna å justitiedepartementets byrå för medborgarskapsärenden;

nr 219, av herr *Mannerskantz* m. fl., om ökat anslag till hemvärnets tygmateriel;

nr 220, av herrar *Mannerskantz* och *Lundqvist*, om ökat anslag till underhåll av arméns tygmateriel;

nr 221, av herrar *Mannerskantz* och *Lundqvist*, om anslag till fasta anläggningar för luftbevakningsorganisationen;

nr 222, av herr *Hällgren*, om ökat anslag till bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder;

nr 223, av herr *Persson, Ivar*, och herr *Niklasson*, om ändrade grunder för statens bidrag till anordnande av allmänna samlingslokaler; samt

nr 224, av herr *Hage*, om anslag till bidrag till anskaffande av bostäder åt provinsialläkare å landsbygden.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet nedannämnda motioner:

nr 225, av herr *Mannerskantz*, om restitution till vederbörande fordonsägare av för mycket inbetald automobilskatt; och

nr 226, av herr *Näsgård*, med förslag till förordning om investeringsfonder för skogsvårdsarbeten och till förordning om ändring i förordningen om investeringsfonder.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott nedannämnda motioner:

nr 227, av herr *Hage*, angående skyldighet för fastighetsägare att medgiva hyresgäst att överlåta förhyrd lägenhet på annan person; och

nr 228, av herr *Näsgård* och herr *Andersson, Jones Erik*, angående ett enklare förfaringssätt för bestämmande av äganderätten till s. k. myrslogar.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet nedannämnda motioner:

nr 229, av herr *Näsgård*, om ökat anslag till bidrag till skogsvårdsstyrelsernas verksamhet;

nr 230, av herr *Näsgård*, om ökat anslag till väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo;

nr 231, av herr *Björck*, angående förbättring av den statliga växtkontrollen; nr 232, av herrar *Mannerskantz* och *Arrhén*, om inventering av landets för fiskodling lämpade vattendrag m. m.; samt

nr 233, av herr *Hällgren*, om anslag till bestridande av fraktkostnader för stenbrytningsaggregat.

Föredrogs och hänvisades till ett tillfälligt utskott nedannämnda motioner:

nr 234, av herr *Holmbäck*, angående språklig granskning av vissa kommittéers förslag till lagtexter;

nr 235, av herr *Mannerskantz*, angående en omprövning av reglerings- och ransoneringssystemet; samt

nr 236, av herr *Mannerskantz*, om upphävande eller uppmjukning av förbudet mot rundflygningsverksamhet.

Anmäldes och bordlades bevillningsutskottets betänkanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänknings-skatt å spritdrycker samt om fortsatt

giltighet av förordningen, m. m., jämte i ämnet väckta motioner; ävensom

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt, jämte i ämnet väckta motioner.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.07 eftermiddagen.

In fidem

G. H. Berggren.

Tisdagen den 27 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 4 eftermiddagen.

Föredrogos och bordlades ånyo bevillningsutskottets betänkanden nr 1—3.

Ordet lämnades på begäran till herr **FÖRSTE VICE TALMANNEN**, som anförde: Herr talman! Jag hemställer, att kammaren måtte besluta fördela de till tillfälligt utskott remitterade motionerna sålunda:

Första tillfälliga utskottet tilldelas följande motioner:

nr 18, av herr *Fahlander*, om förenklade bestämmelser för val av ordinarie lärare i folkskolan;

nr 20, av herr *Fahlander*, angående omtryckning av samtliga gällande författningar;

nr 27, av herr *Andersson, Lars*, m. fl., om bättre tillgodoseende av landsbygdens intressen och näringar vid arbetstillståndsgivningen;

nr 30, av herrar *Anderberg* och *Löfvander*, om rätt för kommun till ersättning för kostnader för kommunal brandkårs deltagande i släckning av brand i viss staten tillhörig egendom m. m.;

nr 81, av herr *Andersson, Gustav Emil*, m. fl., om beredande av möjlighet

åt sockersjuka, som äro fullt arbetsföra, att söka och innehava befattningar i statens tjänst;

nr 137, av herr *Nilsson, Bror*, m. fl., om utredning rörande verkningarna av den pågående folkförflyttningen från landsbygden till städer och tätorter;

nr 146, av herr *Öhman*, angående lagfästade av kvinnans rätt till lika lön med mannen för samma prestation;

nr 208, av herr *Lundqvist*, om intensifiering av trafikundervisningen inom olika läroanstalter;

nr 210, av herr *Lundqvist*, om skärpta bestämmelser avseende skydd mot eldfara inom elevhem vid vissa skolor och anstalter;

nr 211, av herrar *Öhman* och *Linderoth*, angående ett samordnande av hälso- och sjukvårdsfrågor samt frågor om idrott, gymnastik och friluftsliv m. m.;

nr 234, av herr *Holmbäck*, angående språklig granskning av vissa kommittéers förslag till lagtexter; samt

nr 235, av herr *Mannerskantz*, angående en omprövning av reglerings- och ransoneringssystemet.

Till andra tillfälliga utskottet överlämnas följande motioner:

nr 19, av herr *Heüman*, om utredning rörande trafiksäkerheten vid korsningar mellan järnväg och väg;

nr 26, av herr *Olofsson* m. fl., om

Interpellation om ökad hemvårdsutbildning för unga kvinnor.

nedsättning av priset för tur- och retur-biljetter vid resor på långa avstånd å statens järnvägar;

nr 49, av herr *Leander* m. fl., om inskränkning av den s. k. taxereducerade tiden för telefonsamtal;

nr 82, av herr *Andersson, Lars*, m. fl., om ändring av taxorna vid statens järnvägar i syfte att förbättra fraktförhållandena i Norrland;

nr 103, av herr *Arrhén* m. fl., om åtgärder för beredande av större bekvämlighet åt resande barn och mödrar med minderåriga barn å statens järnvägar;

nr 104, av herr *Mannerskantz* m. fl., om upphävande av den beslutade höjningen av inträdesavgifterna för nya telefonabonnemang;

nr 136, av herr *Mannerskantz* m. fl., om åvägabringande av enhetlighet i fråga om öppethållningstiderna vid vissa telefonstationer på landsbygden;

nr 138, av herr *Persson, Karl*, och herr *Nilsson, Bror*, angående begränsning av den s. k. långtradartrafiken;

nr 209, av herr *Ericsson, Carl Eric*, och herr *Arrhén*, om ändrade föreskrifter rörande flyguppvisningar;

nr 212, av herr *Öhman*, om utredning i syfte att rationalisera och förbilliga varudistributionen i landet; samt

nr 236, av herr *Mannerskantz*, om upphävande eller uppmjukning av förbudet mot rundflygningsverksamhet.

Vad herr förste vice talmannen sålunda hemställt bifölls.

Interpellation om ökad hemvårdsutbildning för unga kvinnor.

Fröken ANDERSSON erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Under de senaste åren med brist på arbetskraft, speciellt på det husliga området, ransoneringar och varubrist, ha stora krav ställts på landets husmödrar. Detta har i lika hög grad gällt de enbart hemarbetande husmödrarna som de kvinnor, vilka förena annat yrkesarbete med skötsel av hem och barn. Tekniska

hjälpmedel i form av goda hushållsmaskiner m. m. ha visserligen bidragit till att lätta arbetsbördan för vissa kategorier, men i stort sett kan man säga, att läget på hemarbetsmarknaden fortfarande är allvarligt. I denna situation får frågan om en vidgad och bättre hemvårdsutbildning en förnyad aktualitet.

I riksdagen har åren 1938, 1939, 1941 och 1944 begärts utredning om ökad hemvårdsutbildning för unga kvinnor. I 1944 års motion framkastades även tanken på att utbildningen kunde åtföljas av en tids praktik inom enskilda hem, varigenom samtidigt husmödrarnas arbetsbörda skulle kunna lättas. Trots tillstyrkande remissyttranden från ett stort antal representativa myndigheter och organisationer, fälldes motionerna av andra kammaren år efter år.

År 1945 framlade befolkningsutredningen ett av delegationen för hem- och familjefrågor utarbetat förslag rörande huslig utbildning. Detta betänkande motogs med stort intresse och välvilja, inte minst av de stora kvinnoorganisationerna. Någon proposition i frågan har emellertid icke avhört.

Dagens ekonomiska läge kräver helt visst sparsamhet, icke minst från statens sida. Men sparsamheten bör icke drivas på det sättet, att man gör sådana besparingar, som med största sannolikhet leda till ofördelaktiga konsekvenser för det gemensamma folkhushållet.

Det är stora ekonomiska värden, som handhas av vårt lands husmödrar och den i husligt arbete anställda arbetskraften. Det är därför också ett nationalekonomiskt intresse, att dessa värden handhas av kunnigt och väl utbildat folk. Landets största yrkeskår får icke i fråga om utbildning stå tillbaka i jämförelse med andra kårer.

Med anledning av vad sålunda anförts får jag hemställa om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet framställa följande fråga:

Är det herr statsrådets mening att för årets riksdag framlägga förslag om ökade möjligheter till hemvårdsutbildning för unga kvinnor?

På gjord proposition medgav kam- Kammarens sammanträde avslutades
maren, att ifrågavarande spörsmål finge kl. 4.05 eftermiddagen.
framställas.

In fidem

G. H. Berggren.

Onsdagen den 28 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 för-
middagen.

Dessa personer hade alltså utsetts till
ledamöter i utskottet.

Företogs val av åtta ledamöter i kam-
marens första tillfälliga utskott, till vars
behandling hänvisats de inom kamma-
ren väckta motionerna nr 18, 20, 27, 30,
81, 137, 146, 208, 210, 211, 234 och 235.
Därvid avlämnades 78 godkända valsed-
lar, alla med partibeteckning »Den ge-
mensamma listan» och upptagande nam-
nen på följande personer i denna ord-
ning:

- herr Persson, Einar,
- » Söderkvist,
- » Nilsson, Ernst Hjalmar,
- » Arrhén,
- » Andersson, Gustav Emil,
- » Olofsson,
- » Petersson,
- » Sandberg.

Dessa personer hade alltså utsetts till
ledamöter i utskottet.

Anställdes val av åtta ledamöter i
kammarens andra tillfälliga utskott,
till vars behandling hänvisats de inom
kammaren väckta motionerna nr 19, 26,
49, 82, 103, 104, 136, 138, 209, 212 och
236. Därvid avlämnades 64 godkända
valsedlar, alla med partibeteckning »Den
gemensamma listan» och upptagande
namnen på följande personer i denna
ordning:

- herr Andersson, Birger,
- fru Sjöström-Bengtsson,
- herr Rosenberg,
- » Löthner,
- » Andersson, Lars,
- » Grym,
- » Annér,
- » Eriksson, Einar.

Företogs val av sex suppleanter i kam-
marens första tillfälliga utskott. Därvid
avlämnades 65 godkända valsedlar, alla
med partibeteckning »Den gemensam-
ma listan» och upptagande namnen på
följande personer i denna ordning:

- herr Jonsson, Jon,
- » Widner,
- » Damström,
- » Isaksson,
- » Persson, Karl,
- » Weiland.

Dessa personer hade alltså utsetts till
suppleanter i utskottet.

Anställdes val av sex suppleanter i
kammarens andra tillfälliga utskott.
Därvid avlämnades 45 godkända valsed-
lar, alla med partibeteckning »Den ge-
mensamma listan» och upptagande nam-
nen på följande personer i denna ord-
ning:

- herr Sundberg, Hugo,
- » Jonsson, John Wiktor,
- fru Flood,
- herr Nilsson, Hjalmar, i Alnarp,
- » Nilzon, Ivar,
- » Petré.

Dessa personer hade alltså utsetts till
suppleanter i utskottet.

Sedan justitierådet N. A. T. Beckman,
som den 26 januari 1944 utsetts till riks-
dagens justitieombudsmans ställföreträ-
dare, av sagt sig detta förtroendeupp-
drag, företogs nu val av tjugufyra val-
män för att utse ny ställföreträdare för
justitieombudsmannen. Därvid avlämna-

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

des 55 godkända valsedlar, alla med partibeteckning »Den gemensamma listan» och upptagande namnen på följande personer i denna ordning:

- herr Schlyter,
 » Åkerberg,
 » Branting,
 » Herlitz,
 » Tjällgren,
 » Anderberg,
 » Lindblom,
 » Strand,
 » Boman,
 » Velander,
 » Elowsson, Nils,
 » Gustavson,
 » Elmgren,
 » Krügel,
 » Holmbäck,
 » Björkman,
 » Grym,
 » Åman,
 » Lodenius,
 » Nerman,
 » Hallagård,
 » Mannerskantz,
 » Wistrand,
 » Löthner.

Dessa personer hade alltså utsetts till valmän.

Anställdes val av sex suppleanter för de valmän, som av kammaren fått i uppdrag att utse riksdagens justitieombudsmans ställföreträdare. Därvid avlämnades 50 godkända valsedlar, alla med partibeteckning »Den gemensamma listan» och upptagande namnen på följande personer i denna ordning:

- herr Ericson, Johan Eric,
 » Andersson, Sven,
 » Arrhén,
 » Nilsson, Bror,
 » Englund,
 » Lundqvist.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter.

Herr statsrådet *Gjöres* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 32, angående anslag till jordbruks-ekonomisk undersökning, m. m.; och

nr 33, angående godkännande av protokoll rörande varuutbytet mellan Sverige och Tjeckoslovakien.

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 1 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror, jämte i ämnet väckta motioner.

I samband med framläggandet av statsverkspropositionen för budgetåret 1948/49 hade till riksdagen avlämnats propositionerna nr 5—10, däri Kungl. Maj:t — på föredragning av chefen för finansdepartementet — föreslagit vissa skärpningar av den indirekta beskattningen.

Såsom motivering till dessa förslag om skatteskröpningar hade chefen för finansdepartementet hänvisat till bland annat sitt anförande till statsrådsprotokollet den 28 november 1947 vid utverkande av bemyndigande att tillkalla särskilda sakkunniga för utredning av frågan rörande skärpning av den indirekta beskattningen. I nämnda anförande hade understrukits, att det nu rådande läget påkallade åtgärder, som kunde leda till en uppsugning och sterilisering av köpkraft; och härvid syntes främst böra ifrågakomma en överbalansering av budgeten genom bland annat skärpt indirekt beskattning av i huvudsak mera umbärliga varor.

De sålunda tillkallade sakkunniga — 1947 års konsumtionsskatteberedning — hade i skrivelse den 20 december 1947 framlagt vissa förslag till ändringar i den indirekta beskattningen, vilka förslag lagts till grund för nyssnämnda propositioner nr 5—10.

I berörda propositioner hade förordats nedan angivna skatteskröpningar, nämligen

i propositionen nr 5 en skärpning i beskattningen av personautomobiler och vissa motorcyklar samt av drivmedel till motorfordon,

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

i propositionen nr 6 en skärpning av tobaksbeskattningen,

i propositionen nr 7 en ökad beskattning av spritdrycker, vin, maltdrycker av andra och tredje klassen samt läskedrycker ävensom införandet av en särskild beskattning av viss maltdryck av första klassen,

i propositionen nr 8 en skärpning av nöjesskatten för biografföreställningar,

i propositionen nr 9 en ökning av statsverkets andel i totalisator-, tips- och lotterimedel samt

i propositionen nr 10 — bland annat — vissa skärpningar i beskattningen av choklad- och konfityrvaror, essenser för beredning av alkoholhaltiga drycker samt kemisk-tekniska preparat.

Enligt vad av dessa propositioner vidare framgick skulle de ändringar i den indirekta beskattningen, som upptagits i propositionerna nr 6—8, ävensom de ändringar i fråga om varuskatten, vilka redovisats i propositionen nr 10, träda i kraft den 1 februari 1948. Övriga förslag varom här var fråga voro avsedda att träda i kraft vid en senare tidpunkt.

I förevarande betänkande hade utskottet till en början berört vissa spörsmål av mera allmän räckvidd, varefter utskottet till behandling upptagit det i propositionen nr 6 framlagda förslaget till skärpning av tobaksbeskattningen.

Till utskottets behandling hade överlämnats de i anledning av nämnda proposition väckta likalydande motionerna I: 37 av herr *Linderot* m. fl. samt II: 106 av herr *Hagberg* i Luleå m. fl., vari hemställts, att riksdagen måtte avslå förevarande proposition.

Vidare hade till utskottet hänvisats de likalydande motionerna I: 175 av herr *Domö* m. fl. samt II: 237 av herr *Skoglund* i Doverstorp m. fl., vari hemställts — förutom att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 5 med förslag till förordning om särskild automobilskatt, m. m. — att vissa i motionerna framförda synpunkter måtte beaktas vid behandlingen av bland annat propositionen nr 6.

Utskottet hade i det föreliggande betänkandet på anförda skäl hemställt,

1) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 6 samt med avslag å de likalydande motionerna I: 37 av herr *Linderot* m. fl. och II: 106 av herr *Hagberg* i Luleå m. fl., antaga vid propositionen fogat förslag till lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror; samt

2) att de likalydande motionerna I: 175 av herr *Domö* m. fl. och II: 237 av herr *Skoglund* i Doverstorp m. fl. i vad desamma avsåge propositionen nr 6, i den mån desamma icke kunde anses besvarade genom vad utskottet förut i betänkandet anfört och hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anförts av herrar *Velander*, *Axel Ivar Anderson*, *Henriks-son* och *Olson* i Göteborg, vilka anfört följande:

»Den i förevarande proposition nr 6 föreslagna skärpningen av beskattningen av tobaksvaror ingår som ett led i en för ett flertal varor samt nöjen föreslagen skärpt indirekt beskattning, vilken motiverats av penningpolitiska skäl — för att bekämpa inflationen. Ytterligare förslag till nya eller höjda indirekta skatter ha därjämte bebidats. Under sådana förhållanden hade riksdagen enligt vår mening bort pröva samtliga förslag i ett sammanhang, vilken prövning lämpligen borde ha förberetts av ett särskilt utskott, eventuellt ett sammansatt sådant. Därigenom skulle garanti, så långt möjligt, ha förelegat för en med hänsyn till det angivna syftet enhetlig och effektiv lösning. Den försening i fråga om ikraftträdandet av de avsedda skatteskräpningarna, som därav skulle ha föranletts, synes icke kunna tillskrivas väsentlig betydelse.

Det har från departementschefens sida anförts, att syftet med den skärpta beskattningen skulle vara att uppsuga och sterilisera köpkraft. Huru en sterilisering av de inflytande medlen bäst

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

och ändamålsenligast skulle kunna ske, har ingående belysts i de två likalydande motionerna I:175 och II:237, till vilka vi hänvisa.

Då vi sålunda utgå ifrån att de genom den skärpta beskattningen inflytande medlen komma att steriliseras på sätt i de återopade motionerna förutsatts, ha vi i det rådande läget ansett oss kunna biträda utskottets förslag.»

Herr VELANDER: Herr talman! Enligt propositioner, som omnämnas i bevillningsutskottets föreliggande betänkande, har riksdagen förelagts förslag till nya eller skärpta skatter på tobak, sprit, vin, maltdrycker och vissa andra varor samt på nöjen ävensom på motorfordon och drivmedel till sådana fordon.

Syftet med den såunda föreslagna skärpta beskattningen är inte att vinna balans i driftbudgeten. Saken ligger så till, att sådana balans kan åstadkommas utan skatteskräpningar. I stället gäller det, deklarerar finansministern, att på grund av det rådande läget vidta åtgärder, som leda till en uppsugning och sterilisering av köpkraft. Han räknar också med att de föreslagna skatteskräpningarna skola tillföra statskassan något över 400 miljoner kronor och meddelar, att förslag är att vänta om en ytterligare varubeskattning om cirka 100 miljoner kronor.

Ingenting synes vara att erinra mot att åtgärder vidtagas för att i det rådande, av fortsatt inflation kännetecknade läget minska spänningen mellan köpkraft och varutillgång. När finansministern sålunda understryker vikten av att köpkraft uppsuges och steriliseras, kan man alltså följa honom i denna hans tankegång. Läget är säkerligen utomordentligt vanskligt, och utvecklingen pekar väl närmast hän mot fortsatt inkomststegring, en sannolikt minskad — i varje fall inte ökad — produktion, ett minskat sparande och därmed fortsatt inflation. Läget inbjuder sålunda inte till någon optimism.

När det gäller indragning av köpkraft till det allmänna, böra vi emeller-

tid inte glömma, att huvudsaken inte är själva indragningen eller huru den samma sker, utan huru pengarna användas. En överbalansering av budgeten är inte något självändamål. Överbalanseringen synes också i och för sig sakna betydelse eller i varje fall nämnvärd betydelse för strävandena att bromsa upp den fortgående penningvärdeförsämringen. Om däremot, såsom i förevarande fall, den till statskassan genom den höjda indirekta beskattningen indragna köpkraften steriliseras, blir förhållandet ett annat.

Med sådan utgångspunkt är det emellertid synnerligen angeläget, att man får klarlagt vad finansministern egentligen avser, d. v. s. vilka vägar han kommer att följa vid genomförandet av den avsedda steriliseringen. Det talas i något sammanhang om att de pengar, som tillföras statskassan på de här anvisade vägarna, skola användas för täckning av utgifterna på kapitalbudgeten; de statliga investeringarna skola med andra ord finansieras därmed. Men om så sker, blir det väl knappast någon sterilisering av köpkraft. De pengar, som indragas, pumpas då ut igen, och den åtrådda utjämningen av spänningen mellan köpkraft och varutillgång stannar på papperet. Med hänsyn härtill framstår det såsom ofrånkomligt, att man erhåller klarhet på denna punkt. Jag vill därför till finansministern rikta den frågan: Hur skall den sterilisering av här ifrågakarande skattemedel, som finansministern förklarat sig ämna åvägbringa, genomföras? Jag förutsätter såsom självfallet, att finansministern alltjämt fasthåller vid tanken på en verklig sterilisering. För bedömande av de föreliggande förslagen och jämväl de förslag om ytterligare indirekt beskattning, som sedermera komma upp till behandling, är det ju av vikt att få svar på den fråga, som jag här tillåtit mig rikta till finansministern.

Under utskottsbehandlingen har utskottsmajoriteten inte velat resonera härom. Den har inte funnit sig böra eller kunna antyda någon utgångspunkt eller förutsättning för sitt ställningsta-

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

gande i vidare mån än att den gång på gång upprepat, att pengarna behövas; ur utskottsmajoritetens synpunkt har det varit tillräckligt att kunna fastställa detta. Den har alltså, såsom den själv har anfört, anlagt uteslutande fiskaliska synpunkter. Och ändå ligger väl det spørsmålet nära till hands, huruvida inte i närvarande läge den rent fiskaliska synpunkten väger utomordentligt lätt vid sidan av den centrala och allt annat överskuggande frågan om penningvärdets oprätthållande eller, kanske rättare sagt, uppbromsningen av rutschan utför för detta penningvärde. Redan storleken av det belopp, som det här gäller — det rör sig dock om sammanlagt en halv miljard kronor för budgetår räknat — hade väl ändå bort kunna locka fram några reflexioner från den alltför hemlighetsfulla utskottsmajoriteten.

Ostridigt är nu, att pengarna inte behövas för att vinna balans i fråga om driftbudgeten. För att tillspetsa frågeställningen skall jag därför tillåta mig påstå, att en ökad beskattning är med hänsyn därtill i närvarande läge icke påkallad, om därmed icke fullföljes ett penningpolitiskt syfte. Det skulle vara intressant att veta, huruvida utskottsmajoriteten delar denna min uppfattning.

Vilken är förresten skillnaden ur penningvärdesynpunkt vid en finansiering av kapitalbudgeten mellan å ena sidan en skärpt beskattning och å andra sidan upplåning? Denna frågeställning borde intressera oss alla, sålunda även utskottsmajoriteten. Kan man inte komma till annat resultat än att verkningarna bli i stort sett desamma — på vilka grunder tillstyrker man då bifall till propositionerna?

Det är klart att ur penningvärdesynpunkt skulle det vara effektivast, att man drar in dessa medel till statskassan och steriliserar dem och att man för finansiering av kapitalbudgeten ger sig ut i lånemarknaden och där skaffar täckning för vad som för sådant ändamål behöves, under förutsättning att man då tar i anspråk ett verkligt nyspa-

rande. Detta tillvägagångssätt skulle från min utgångspunkt vara det mest effektiva i detta sammanhang.

Det förefaller mig, som om en utskottsbehandling, där man helt underlåter att diskutera betydelsen och verkningarna i olika hänseenden av framförda, mera omfattande förslag, näppeligen kan göra skäl för att kallas utskottsbehandling eller motsvara vad man i allmänhet måste mena därmed.

Reservanterna å sin sida ha varit angelägna om att betona, att samtliga föreliggande respektive behådade förslag till skärpt indirekt beskattning bort ingående prövas i ett sammanhang och helst då i ett större sammanhang av ett särskilt utskott, gärna med antydd karaktär av antiinflationens utskott, eller i andra hand av ett sammansatt utskott, detta för att man med hänsyn till det mycket trängande syftet skulle ha nått fram till en så långt möjligt verkligt enhetlig och effektiv lösning av hithörande spørsmål.

Ingen representant för de andra partierna i utskottet har emellertid velat ansluta sig till de av reservanterna sålunda företrädde synpunkterna.

I detta läge ha reservanterna nödgats begränsa sig till att ta fasta på finansministerns deklaration, att syftet med den föreslagna skärpta beskattningen är att uppsuga och sterilisera köpkraft samt att i anslutning till de likalydande motionerna I: 175 av herr Domö m. fl. och II: 237 av herr Skoglund m. fl. anvisa en ur reservanternas synpunkt lämplig väg för genomförande av den avsedda steriliseringen, närmast då medlens reserverande för nedbringande av den statsskuld som övertagits av riksbanken.

Jag har, herr talman, i detta läge intet annat yrkande beträffande första punkten i utskottets kläm än om bifall till utskottets hemställan.

Herr ÖHMAN: Herr talman! Såsom ledamot av den beredning, som har haft detta ärende om hand, har jag ju yrkat avslag på de föreslagna skatteskräpningarna. Som jag dels i mitt yttrande i re-

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

missdebatten och dels i det yttrande jag gav till beredningens skrivning har redogjort för den ståndpunkt, som vi på kommunistiskt håll intaga i denna fråga, så kan jag i denna debatt nöja mig med att endast med några korta ord erinra om de viktigaste av de skäl, som ha gjort att jag icke ansett mig kunna biträda de föreslagna skatteskräpningarna.

Det första skälet är, att den skärpning av den indirekta beskattningen, som nu föreslås, bygger på en oriktig föreställning. De, som anse att dessa skatteskräpningar böra genomföras, företräda ju den uppfattningen, att den stora massan av inkomsttagare här i landet har för mycket pengar, att det alltså finns ett slags köpkraftsöverskott hos arbetare och andra mindre inkomsttagare, ett köpkraftsöverskott som statsmakterna nu skulle sterilisera genom de föreslagna åtgärderna. Vi mena, att detta påstående saknar hållbart underlag i verkligheten. Hos den överväldigande majoriteten av inkomsttagarna i vårt land finns det inget penningöverskott, utan dessa inkomsttagare ha alltför små inkomster för att kunna bevara sin standard i en tid, då priserna på olika livsfrönödenheter stiga nästan varje dag. Och om det verkligen skulle finnas ett sådant penningöverskott inom arbetarklassens breda skikt, hur kan det då komma sig, att de mycket försiktiga män och kvinnor, som sitta i fackförbundens ledningar och som ju äro mycket regeringstroget folk, ändå över lag kräva förhöjning av de utgående lönerna? Vi mena, att detta tal om ett köpkraftsöverskott hos de mindre inkomsttagarna icke är grundat på fakta, ty om så vore fallet, hur skulle man då förklara, att exempelvis ledningen för Metallindustriarbetareförbundet, som ju representerar en mycket stor kär inom den svenska arbetarklassen, kräver generella förhöjningar av utgående löner med, om jag inte missminner mig, cirka åtta procent? Dessa nya skatteskräpningar ha också redan väckt berättigat uppeende inom en rad fackföreningar, och det föreligger redan åtskilliga utta-

landen, där man vänder sig till de två arbetarpartierna i riksdagen med hemställan om att vi skola gå emot skatteskräpningarna. Det köpkraftsöverskott, som finns här i landet — ty att ett sådant på visst sätt existerar, vill jag inte bestrida — finns hos de stora inkomsttagarna, hos de s. k. företagarna, hos monopolkapitalet, och detta köpkraftsöverskott har tagit sig uttryck i en spekulativ och ur samhällsekonomiska synpunkter mycket riskfylld, omfattande investeringsverksamhet.

Detta är alltså det första skälet för att vi på kommunistiskt håll anse oss böra gå emot dessa nya skatter. Det andra skälet, som jag också vill understryka, är att talet om att de nya skatterna skulle drabba enbart s. k. umbärliga varor inte motsvarar det verkliga syftmålet med dessa skatteskräpningar. För det första är det ju inte lyxvaror som beskattas, utan sådana varor som i allt större utsträckning ingå i vanligt folks dagliga eller nästan dagliga konsumtion. För det andra ha ju såväl i de förberedande instanserna som, efter vad jag förmodar, också inom utskottet de, som nu äro anhängare av skatteskräpningarna, lagt ned en väldigt stor möda på en sådan avvägning av skatternas storlek, att konsumtion av de beskattade varorna, alltså sprit, tobak, maltdrycker och vad det nu gäller, icke skall minska, utan hållas ungefär som den är nu och helst bli större, för att staten skall få in de penningmedel, som man avser att sterilisera. Följaktligen är avsikten klar: det är konsumtionen av oundgängliga dagliga konsumtion, som skall minska med de beräknade femhundra miljonerna. Detta är, som sagt, det andra skälet för att vi icke kunna biträda skatteskräpningsförslaget, som till sina ekonomiska konsekvenser innebär en uppenbar standard-sänkning för de breda folklagren här i landet.

Det tredje skälet, som jag här vill rikta uppmärksamheten på, sammanhänges med vår allmänna inställning till den indirekta beskattningen, en inställning

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

som ju tidigare har delats av båda arbetarpartierna, nämligen att statens finanser icke böra baseras på denna skatteform, då den orättvist drabbar de mindre inkomsttagarna. Jag vill bara i det sammanhanget erinra om att enligt föreliggande beräkningar de indirekta skatterna, av vilka skatterna på sprit, tobak och liknande varor utgöra lejonparten, komma att uppgå till en summa som nästan motsvarar den som man får genom direkt beskattning. De indirekta skatterna drabba ju med särskild tyngd de mindre inkomsttagarna, och därför anse vi oss icke kunna ge vår anslutning till de nu föreslagna skärpningarna.

Det fjärde huvudskälet till vårt ståndpunktstagande är, att de föreslagna skatterna, såvitt vi kunna se, icke kunna lösa några av de aktuella ekonomiska problemen, som föreligga. Det kan ju inte med någon framgång förväntas, att en höjning av låt mig säga vinnpriserna med 2 kronor per liter, på något sätt skulle kunna hjälpa oss att få fram en större varumängd på områden, där det finns brist, exempelvis inom byggnadsproduktionen. Men då regeringens mest genomgripande ekonomiska förslag just innebär dessa nya skatteskräpningar, så måste man utgå ifrån, att man från kanslihuset ser saken som om skattehöjningarna skulle kunna bidra till en ökning av produktionen.

Vi mena, att de nu föreslagna skatterna äro ett led i en politik som går ut på att låta priserna stiga i höjden, samtidigt som man skall vara synnerligen återhållsam när det gäller att få lönerna höjda, och slutresultatet blir alltså en allmän standardsänkning för de mindre inkomsttagarna.

Av dessa skäl, herr talman, ber jag att få yrka avslag på föreliggande betänkande.

Herr ANDERSSON, ELON: Herr talman! Den debatt, som herr Velander har tagit upp angående den penningpolitiska innebörden av de här föreliggande propositionerna, skall jag för min del huvudsakligen överlämna till statsrådet och chefen för finansdepartementet att föra;

det var ju närmast finansministerns uppfattning om vad som skulle göras med de genom överbeskattningen indragna pengarna som herr Velander var intresserad av att få vetskap om. Jag skall emellertid säga några ord om detta såsom representant för utskottsmajoriteten, eftersom herr Velander uppenbarligen också hyste missnöje med det sätt, på vilket vi ha betraktat frågan.

Jag skall gärna ansluta mig till herr Velanders uttalande, att den skatteskräpning, som det nu är fråga om, är nödvändig endast ur penningpolitiska synpunkter, och jag tror det är en oriktig tolkning av utskottsmajoritetens resonemang, om herr Velander tror att utskottet har sett på saken uteslutande ur fiskaliska synpunkter. Utskottet har varit fullkomligt medvetet om att beskattningen icke är nödvändig ur de synpunkter, från vilka vi vanligen bedöma skatterna, således nödvändigheten och önskvärdheten av att erhålla täckning för utgifterna på driftbudgeten. Att dessa skatteskräpningar huvudsakligen ha penningpolitiska aspekter, är utskottet således fullt på det klara med.

Men utskottsmajoriteten har icke kunnat dela herr Velanders uppfattning, att man för att nå denna penningpolitiska effekt måste tillgripa de åtgärder, som herr Velander för sin del rekommenderar. Majoriteten har i stället den uppfattningen, som skymtar fram även i en passus i den motion, vilken herr Velander åberopat, att »riksbanken måste», som det heter, »bedriva en medveten politik i syfte att begränsa den sammanlagda köpkraften». Endast under den uppsättningen att man anser, att riksbanken icke har förmåga och icke har vilja att driva en sådan politik, att den sammanlagda köpkraften begränsas, kan man på allvar diskutera de av herr Velander föreslagna åtgärderna såsom avgörande moment i den process som här föreslås. Från utskottsmajoritetens sida har man icke i detta sammanhang ansett sig böra diskutera denna fråga. Vi ha således ansett oss kunna biträda de av finansministern önskade skatteskräpningarna, utan att man till dem knyter

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

det ofrånkomliga villkor, som herr Velander för sin del ställer.

Under sådana omständigheter har det inte heller för utskottet framstätt såsom någon olämplighet, eller ens såsom någon olägenhet, att ta upp till realbehandling de propositioner, som nu äro föremål för riksdagens behandling. Det ligger naturligtvis någonting, och kanske ganska mycket, i de uppslag, som här förts fram tidigare i diskussionen, nämligen att skattepropositionerna borde hänskjutas till ett särskilt utskott, som skulle haft att behandla inte bara den del av propositionerna, som hör under bevillningsutskottets domvärjo, utan som också skulle haft möjlighet att i samband därmed ta upp frågan om hur det skall förfaras med de genom överbalanseringen influata medlen. Det kan naturligtvis också tänkas, att till ett dylikt särskilt utskott borde hänskjutas andra frågor, som ha samband med vår ekonomiska politik. Men om man börjar att ur praktiska synpunkter pröva vilka frågor, som i så fall skulle ha kommit under ett dylikt utskotts behandling utöver nu föreliggande och bebådade skattepropositioner, tror jag för min del att man kommer att möta så stora praktiska svårigheter, att det skulle bli ganska besvärligt att på ett tillfredsställande sätt lösa frågan. Tanken att uppskjuta behandlingen av det hela i avvaktan på tillsättande av ett särskilt utskott tror jag således att man efter närmare prövning skall finna vara ganska svår att genomföra, i varje fall när den har väckts så i sista stund som nu är fallet.

Ett annat skäl för att skjuta på behandlingen av de nu föreliggande propositionerna, skulle vara att man väntade, till dess man hade möjlighet att ta hela bunken på en gång. För utskottet har det stått klart, att åtminstone ett par av de av Kungl. Maj:t redan lämnade propositionerna — den som rör varubeskattningen och den som rör bilbeskattningen — icke kunde behandlas i den snabba takt, som förutsattes för behandlingen av de nu föreliggande förslagen. Det ligger naturligtvis något i att det skulle kunna vara önskvärt att få en översikt över hela

fältet, innan en realbehandling äger rum, detta inte minst med tanke på att i skatteberedningen har väckts förslag om att ersätta den av finansministern föreslagna beskattningsformen med en över hela fältet verkande omsättningsskatt — för den händelse riksdagen skulle stanna för det senare, skulle ju en del av de nu föreslagna speciella åtgärderna måhända te sig onödiga — men utskottet har ansett, att det icke föreligger något hinder att, trots den ovisshet som eventuellt skulle kunna råda i fråga om utvecklingen på omsättningsskattens område, ta upp de nu föreliggande förslagen till realbehandling. Både tobaksbeskattningen, spritbeskattningen och nöjesbeskattningen ligga så vid sidan av det fält, där den allmänna omsättningsskatten skulle verka, att de utan något som helst hinder av en senare utveckling kunna företagas till avgörande. Efter om det dessutom ansågs önskvärt, att förändring av dessa speciella frågor kunde komma ganska snart, har utskottet inte ansett sig övertygat av de skäl, som ha anförts om önskvärdheten av att spara behandlingen härav till dess alla frågor förelågo.

När man inom utskottsmajoriteten således har varit på det klara med att en överbalansering av budgeten i nuvarande ekonomiska läge är önskvärd, när man likaledes varit övertygad om att en överbalansering kan fylla det avsedda ändamålet utan att därför behöva binda den vid de villkor, som herr Velander har föreslagit, och när det likaledes har stått klart för utskottsmajoriteten att de skatteförslag, som för dagen föreligga till kammarens avgörande, äro av sådant slag, att de kunna upptagas till realbehandling, oavsett vilken ställning man kommer att ta till de återstående spörsmålen, har utskottet behandlat dessa förslag på sätt som skett och kommit fram till de uttalanden och yrkanden, som finnas återgivna i utskottets betänkanden.

Herr Velander har inte ställt något annat yrkande beträffande utskottets hemställan under punkt 1) än om bifall till densamma. Jag har givetvis inte heller något annat yrkande. Jag utsträcker emellertid mitt yrkande, herr talman, till

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

att gälla bifall till utskottets hemställan i dess helhet.

Herr statsrådet **WIGFORSS**: Herr talman! Då utskottet praktiskt taget enhälligt yrkar bifall till Kungl. Maj:ts proposition i föreliggande fråga, hade jag inte behövt yttra mig, om inte herr Velander hade ställt en direkt fråga till mig. Jag trodde att de spörsmål, som här dragits upp, behandlades så pass ingående i remissdebatten, att det inte skulle vara nödvändigt att nu ta upp dem på nytt. Om herr Velander var närvarande, då jag yttrade mig här i kammaren, och inte har blivit övertygad av vad jag då sade, har jag ingen möjlighet att nu tillägga någonting, ty de enda argument, som kunde anföras mot herr Velanders ståndpunkt, äro de urgamla argumenten, att en ökning av sparandet leder till större möjligheter att investera och alltså innebär en lättning i en situation, där investeringarna tendera till att pressa fram höjda priser. Jag kan i grund och botten inte säga någonting mera. Hela den sparpropaganda, som förts och som man kan ha delade meningar om huruvida den skall lyckas, bygger ju på den tanken, att ett ökat sparande i landet skall leda till lättnader i en inflationssituation. Om detta endast skulle kunna ske, såvida spararna behölle sina pengar hemma och inte satte in dem i banken, skulle väl den saken ha förts fram tidigare under diskussionen om sparandet, men det har man tidigare inte förutsatt. Man har inte tänkt sig annat än att det, som den enskilde sparar på sin konsumtion, skall få gå till täckning av investeringar i näringslivet.

När vi för ett år sedan diskuterade frågan om den allmänna omsättningskatten, gingo herr Velander och hans meningsfränder, om jag inte missminner mig, på den linjen, att det hade varit önskvärt att bibehålla omsättningskatten, och om jag inte missuppfattade läget, skedde det just med tanke på att en bibehållen omsättningsskatt, som skulle leda till en överbalansering av budgeten, skulle vara ett medel i strä-

vandet att förebygga en prisstegring. Jag kan inte minnas, att något enda ord då sades om att detta skulle betyda, att man på något egendomligt sätt skulle sterilisera pengarna och inte fick använda dem till investeringar.

Herr Velander snuddade, men på ett sådant sätt, att jag inte vågar använda det såsom ett argument emot honom, vid statsskulden och nämnde, att man kunde tänka sig att dessa pengar, som komma in, skulle kunna reserveras för avbetalning av statsskulden. Ja, det är klart, om man med »reservera» menar, att de *tills vidare* icke skola användas för avbetalning av statsskulden. Men om pengarna skulle användas, för avbetalning av statsskulden komma de ju också ut i rörelsen — om vi över huvud taget i detta läge besluta oss för att med skattemedel avbetala statsskulden, tar det sig ju inte något annat uttryck än att riksgäldskontoret behöver låna upp mindre pengar på marknaden, än man annars skulle behöva göra.

Såvitt jag kan förstå, är det en grundfäst övertygelse hos alla, som ha sysslat med frågan om sparande och investeringar, att ett ökat sparande genom att lätta läget på kapitalmarknaden ger ökat utrymme för investeringar och därigenom också motverkar en prisstegring. Jag kan därför inte tillägga någonting annat än att herr Velander får ta upp diskussionen på denna punkt med ekonomiska vetenskapsmän av olika slag. Jag tror emellertid inte han kommer att finna någon enda som inte i detta fall står på samma ståndpunkt som jag här företrätt.

Herr **VELANDER** (kort genmäle): Herr talman! Jag tillät mig ställa en direkt fråga till finansministern. Finansministern har inte anfört någonting till svar på denna min fråga. Han har hänvisat till remissdebatten, och han förmenade, att jag var närvarande och lyssnade till vad han då hade att säga. Jag var inte närvarande och lyssnade följaktligen inte till vad finansministern då yttrade. Jag har däremot resonerat med andra, som voro i tillfälle

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

att lyssna till finansministerns uttalanden i det sammanhanget, men dessa hade inte fått ut någonting konkret av dessa finansministerns uttalanden. Jag misstänker därför att, när de föreligga i tryck och jag börjar studera dem, de befinnas vara så mångtydiga, att jag knappast begriper någonting av dem.

Den fråga, jag framställde, hoppas jag finansministern tror vara allvarligt menad. Den var inte heller avsedd att vara på något sätt ohövlig. Det förefaller mig därför, som om jag hade kunnat få några ord till svar.

Vad jag menade med mitt »dunkla tal» om reserverandet av de medel, som skulle indragas till statsverket, för nedbringande av den statsskuld, som nu finns förankrad hos riksbanken, det var just vad finansministern förmodade, nämligen att dessa pengar skulle reserveras, alltså tills vidare steriliseras, för att vid lämplig tidpunkt användas till nedbringande av angivna statsskuld.

Herr statsrådet WIGFORSS: Jag uppfattade herr Velanders fråga så, att han frågade mig, om jag tänkte mig någon sorts särskilda anordningar för användningen av dessa medel eller så att säga icke-användningen av dem, och mitt svar har varit, att jag inte kan tänka mig någon annan användning än den, som alla sparmedel äro avsedda för, nämligen för nyttiga investeringar.

Det är besynnerligt att en sådan fråga kan förefalla dunkel. Det kanske är enklare att jag i stället frågar herr Velander: menar herr Velander, att om det svenska folket frivilligt, utan hjälp av dessa skattemedel, sparar ytterligare ett par hundra miljoner kronor och sätter in dessa pengar på bankräkningar eller sparbanksböcker o. s. v., detta inte är en hjälp i en situation, där man är rädd för prisstegring? Men om herr Velander menar att de *frivilliga* besparingarna utgöra en sådan hjälp, måste han förklara, varför besparingar, som åstadkommas med beskattningens hjälp, inte ha samma effekt. Om staten helt enkelt tog dessa skattemedel och satte in dem i bank, skulle de ju så att säga

löpa precis samma bana som de enskildas sparmedel. Jag kan inte se annat än att herr Velander för att vidmakthålla sin ståndpunkt måste förneka, att det frivilliga sparandet har någon betydelse i kampen mot inflationen.

Jag trodde att det var en *reductio in absurdum* som skulle vara tillräcklig.

Herr VELANDER (kort genmäle): Herr talman! Herr finansministern hade funnit det något svårt att förstå min fråga. Den var dock nedskrivet på ett stycke papper, och jag skall be att få upprepa den. Jag frågade: den sterilisering av här ifrågakvarande skattemedel, som finansministern förklarat sig ämna åvägabringa, hur skall den genomföras?

Det var sålunda en fråga, som kunde ha besvarats alldeles oberoende av det allmänna resonemang, som finansministern här tog upp och som siktade på något förment uttalande från min sida om betydelsen av att pengar sattes in på bank eller att en inkomsttagare eljest avstod från att utnyttja dem såsom köpkraft i konkurrensen om den knappa varutillgången. Vi ha ju, kan man säga, ett sådant fall just här. Man tar in pengar till statskassan genom indirekt beskattning, vilken, om man så vill, kan sägas vara en form av tvångssparande. Detta är dock enligt mitt förmenande inte till någon glädje i och för sig, eller i varje fall inte till någon nämnvärd glädje, ur penningvärdessynpunkt, utan det hänger samman med hur pengarna komma att användas. Det är alltså problemet; och sterilisering eller icke sterilisering kommer man i detta sammanhang knappast förbi. Min fråga tog också sikte på ett klagande på denna punkt.

Herr statsrådet WIGFORSS: Jag beklagar, om herr Velander har uppfattat några ord, som stå i direktiven för kommittén, såsom ett uttalande från min sida, att sparmedel skulle steriliseras. Jag har där skrivit, att en överbalanse-

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

ring av budgeten — det har jag trott var allmänt erkänt — är ett medel att möta en inflation. Jag säger först: »Läget påkallar emellertid åtgärder som leda till en uppsugning och sterilisering av köpkraft.» Det är de inledande orden, och det är alldeles riktigt att jag där talar om sterilisering — det finns ett förslag av en kommitté, som innebär, att man skall kunna sterilisera en del av företagets vinster. Men fortsättningen låter på följande sätt: »Härvid kunna olika vägar ifrågakomma. En ökning av det frivilliga sparandet framstår såsom mycket angelägen, och åtgärder ha redan vidtagits för att främja en dylik utveckling. Ytterligare förslag i ämnet äro under utarbetande.»

Är det någon som tolkar detta så, att det skulle vara min mening, att just det frivilliga sparandet skulle steriliseras? Jag talar endast i ett allmänt yttrande, som står först, om sterilisering av köpkraft.

Sedan säger jag: »Det är dock icke möjligt att arbeta endast på denna linje utan även andra medel måste övervägas. Härvid synes främst böra ifrågakomma en överbalansering av budgeten. Den överbalansering som bör eftersträvas är icke möjlig att nå endast genom en nedskärning av statens utgifter. Detta skulle nämligen förutsätta ett uppskov med folkpensionsreformen eller de nya barnbidragen vilket icke synes kunna ifrågakomma. Det blir i stället nödvändigt att söka öka inkomsterna genom nya skatter. De skatteintäkter, som sålunda ytterligare kunna ernås, böra icke få användas för att täcka löpande statsutgifter. Skatteskarpningsarna borde täcka utgifterna på kapitalbudgeten.»

Om det är härav herr Velander har dragit slutsatsen att jag förutsatt, att dessa pengar skulle steriliseras, är det en missuppfattning.

Jag kan ju ta ett steg ytterligare och fråga herr Velander: Skulle herr Velander, om vi hade lyckats överbalansera budgeten med ett hundratal miljoner kronor, helt enkelt genom en nedskärning av utgifterna men med de gamla skatterna, då ha ansett denna överba-

lansering vara utan effekt i kampen mot inflationen, om inte detta överskott av de gamla skatterna på något nytt och egendomligt sätt hade steriliserats?

Jag tror att det föreligger en oklarhet också på en annan punkt, som jag, eftersom jag har ordet, skall be att få något beröra. Herr Velander yttrade: Sedan man väl på detta sätt har steriliserat dessa sparmedel, bör staten täcka sina utgifter för kapitalinvesteringar genom att suga upp nysparande. Ja, om någon skulle kunna på marknaden skilja mellan vad som är nysparande och icke nysparande! Att säga att staten inte skall få täcka sina kapitalutgifter, såvida man inte på något sätt kan kontrollera att man utnyttjar ett nysparande, är återigen någonting, som inte är rimligt. Jag tror att herr Velander förbiser, att vad den enskilde kan göra och vad staten kan göra är att begränsa sina utgifter, i detta fall för konsumtionsändamål. Genom att göra det skapas ett visst utrymme för kapitalinvesteringar. Om detta utrymme för kapitalinvesteringar är så stort, att det svarar mot önskemålen hos enskilda investerare och staten såsom investerare, finns det ingen tendens till inflation. Då räcka de sparade medlen. Om det inte skulle finnas tillräckligt med företagsamma människor, som vilja låna pengar, blir det ett överskott av sparmedel, som inte kommer till användning, och då uppkommer vad som kallas för depression. Men om både staten och enskilda skulle vilja låna mer pengar än som frivilligt ha blivit sparade, äro vi framme vid den situationen, att det blir en tendens till prisstegring. I ett läge, där vi ha staten såsom låntagare och enskilda såsom låntagare, är det emellertid klart att ju mer sparmedel, som ställas till rådhandens förfogande genom frivilligt sparande eller genom tvångssparande, desto större äro möjligheterna att dessa sparmedel skola räcka till. Men om de ändå inte skulle räcka till? Ja, då komma vi till de allmänna penningpolitiska medlen. Då uppstår frågan — men den har ju inte ännu dragits upp — vilken politik riksbanken skall föra. Skall riksbanken t. ex.

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

genom en ränteförhöjning skära bort en del av efterfrågan på kapitalmedlen?

Jag tror således fortfarande att svaret på herr Velanders fråga är, att det inte är någon mening med en sterilisering av sparmedel, och någon sådan är inte heller övervägd.

Herr **VELANDER** (kort genmäle): Herr talman! Jag tillåter mig dra den slutsatsen av finansministerns uttalanden, att han menar, att den överbalansering av budgeten, som han i sina direktiv till konsumtionsskatteberedningen har tagit sikte på, i och för sig innebär en sterilisering. Med »sterilisering» har han icke avsett någonting annat. Om jag missuppfattat finansministern härutinnan, lär jag väl få besked om det.

Herr finansministern ställde en fråga till mig. Finansministern säger: Om man genom minskade statsutgifter hade åstadkommit en överbalansering av budgeten, skulle denna överbalansering inte då ha haft en inflationshämmande effekt? Ja, av mitt tidigare resonemang följer, att jag menar, att om dessa pengar, motsvarande överbalanseringen, i nuvarande läge omedelbart pumpas ut i marknaden för olika ändamål, skulle de inte ha den inflationshämmande effekt, som jag eftersträvar. Min enkla uppfattning kan nämligen uttryckas på det sättet — jag vet ju inte, om den tillfredsställer finansministern — att det inte blir någon minskad köpkraft än mindre någon sterilisering, om jag visserligen drar in köpkraft till det allmänna, men omedelbart pumpas ut den igen.

Ordet sterilisering kommer förmodligen att spela en viss roll i fortsättningen. Här föreligger bl. a. ett kommittébetänkande, som tar sikte på att vissa bolagsmedel skola insättas i riksbanken och, såvitt jag förstått, steriliseras. Om finansministerns resonemang i dag skulle överflyttas till en sådan anordning, misstänker jag, att det i sådant sammanhang inte heller skulle finnas något utrymme för begreppet »sterilisering».

Herr statsrådet **WIGFORSS**: Herr Velander måste väl ändå göra skillnad mellan inkomster, som användas för konsumtion, och inkomster, som användas för investering. Om vi äro i ett läge, där vi finna att investeringarna äro för stora — och jag utgår fortfarande från att även herr Velander är av den uppfattningen, att däri ligger en av orsakerna till de farhågor vi ha anledning hysa för en prisstegring — kan man möta detta på två sätt, antingen genom att skära ned investeringarna eller genom att öka sparatet. Jag hade trott att det var någonting som vi alla voro överens om. När det gäller företag, som ha medel, som ligga kvar hos dem och icke utdelas, utan äro avsedda för investering, uppkommer frågan om sterilisering, d. v. s. man får se till, att de icke bli använda. De bli ju icke använda för konsumtion. Risken är då att de användas för investering, och det vill man förhindra. Sparmedlen däremot kunna, såsom jag nämnde, öka möjligheterna att investera.

Jag får erkänna att mina pedagogiska talanger inte räcka längre.

Herr **SJÖDAHL**: Herr talman! Jag hade tänkt uppehålla mig litet vid herr Velanders resonemang, men när jag sett, att min ärade vän finansministerns pedagogiska talang tydligen inte räckt till för att övertyga herr Velander, vågar jag inte göra det bittersta försök i den vägen. Jag skulle bara vilja säga en sak, eftersom det har varit ett litet meningsutbyte mellan herr Velander och mig tidigare på den punkten, nämligen att det inte uteslutande är fiskaliska synpunkter utskottet lagt på dessa nya skatter, utan att man endast velat få statsinkomsterna överflödande för att därigenom få en överbalanserad budget.

Jag begärde emellertid, herr talman, närmast ordet för att göra några randanmärkningar till herr Öhmans anförande. Herr Öhman utgick från den, som det tyckes, mycket populära tesen att folk inte har för mycket pengar här i

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

landet. Det är, efter vad jag kan förstå, helt en synvilla. Det är varorna som äro för få, och därigenom blir det för mycket pengar. I och för sig finns det naturligtvis ingen människa som anser att han har för mycket pengar, men vi kunna väl inte komma ifrån, att det råder varubrist. Vi kunna väl inte blunda för att vi ha ett strängt genomfört ransoneringsystem. Det är ransonerings på både bröd, smör, socker och kaffe — varor, som säkert många vilja använda sina inkomster till att köpa mera av, om det inte hade rätt varuknapphet. Den saken måste vara klar. Men när det då gäller att bringa balans i detta avseende genom statens ingripande skattevägen, har man två ting att välja på, antingen direkta eller indirekta skatter. I vilket avseende de direkta skatterna skulle ytterligare ökas, tror jag inte herr Öhman hade något förslag om, i varje fall har jag inte hört någon sådant. Återstår alltså de indirekta skatterna. Jag är inte alls förtjust i indirekta skatter, men i ett läge som det nuvarande, då det gäller att täcka det inflationsgap, som uppstått, kan jag inte underlåta att vara med om en del höjningar av de indirekta skatterna, såsom en tillfällig åtgärd och icke såsom en bestående åtgärd.

Jag tycker herr Öhman skulle vara den siste att bekämpa sådana åtgärder, med tanke på att man i hans utomordentliga mönsterstat ju praktiskt taget bestrider den stora mängden av statsutgifterna just genom indirekta skatter, således genom en konsumtionsbeskattning, till vilken vår utgör en ytterst svag och blek motsvarighet. Men herr Öhman har liksom sina meningsfränder en utomordentlig förmåga att i de rätta ögonblicken glömma, hur mönsterlandet är organiserat. Vad som där är satt i system är här en tillfällig historia i en tillfälligt svår penningpolitisk situation.

Om man har att välja mellan att å ena sidan låta inflationen fortsätta med en åtföljande prisstegring på praktiskt taget *alla* varor och att å andra sidan

söka bekämpa den genom att lägga skatterna på *vissa* varor, är väl ändå detta senare att föredraga, i synnerhet om man utväljer dessa varor på sätt som här skett.

Visserligen skriver herr Öhman i sin reservation till konsumtionskatteberedningens betänkande, att skatten på tobak, sprit, vin och maltdrycker verkar i standardsänkande riktning för stora medborgargrupper — det är ett uttryck för herr Öhmans mening — men om man har valet att i fråga om dessa varor öka beskattningen eller ta en inflatorisk höjning på praktiskt taget alla varor, tycker jag herr Öhman, med sitt klara förstånd, skulle kunna godkänna den linje som här regeringen och utskottet för sin del förordat.

Jag ber därför, herr talman, med beklagande av att vi måste ge oss in på denna ökning av de indirekta skatterna — en sak som dock är nödvändig för att bekämpa den stora fara som inflationen utgör — att få yrka bifall till bevillningsutskottets föreliggande betänkande.

Herr ÖHMAN (kort genmäle): Herr talman! Herr Sjö Dahl menade, att det var en synvilla av mig och mina meningsfränder, när vi hävda, att det inte finns tillräckligt med pengar. Hans argumentation för detta var ju, att vi ännu ha ransonerings kvar.

Det är riktigt att vi ha ransonerings kvar. Jag vill inte i detta sammanhang upptaga en diskussion om huruvida alla ransonerings förfarande äro nödvändiga. En del av dem äro det utan tvivel, men på vissa områden tror jag att man skulle kunna släppa efter. Vad vi däremot hävda, och jag gjorde det i mitt inlägg här, är att något köpkraftsöverskott inte finns bland den stora massan av inkomsttagare. Jag är ganska övertygad om att också herr Sjö Dahl måste erkänna detta. När läget är det som redovisas i riksräkenskapsverkets beräkningar, att ungefär 70 procent av de svenska inkomsttagarna ha under 5 000 kronor om året i inkomst, kan

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

man med nuvarande priser omöjligt hävda att något köpkraftsoverskott skulle finnas inom dessa stora befolkningskategorier.

Jag upprepar vad jag tidigare sade: Hur kan det förklaras att ledningen för de fackförbund, som för närvarande ha avtalsrörelse, över lag kräver generella höjningar av utgående löner? Detta måste väl grunda sig på den uppfattningen och det sakförhållandet, att arbetarnas köpkraft inte är tillräcklig, för att de skola kunna leva under något så när drägliga villkor.

Om man har att välja mellan en beskattning över lag av konsumtionsvarorna å ena sidan och en beskattning av tobak, sprit och liknande s. k. umbärliga varor å den andra, så borde väl jag, menar herr Sjödahl, kunna välja beskattningen av de umbärliga varorna. Men herr Sjödahl vet ju att såväl konsumtionsskatteberedningens majoritet som regeringen och bevillningsutskottet förutsätta, att konsumtionen av dessa s. k. umbärliga varor i fortsättningen skall vara lika hög som tidigare och om möjligt ännu högre. Dessa skatter måste då drabba konsumtionen av andra varor, som äro oundärliga för livsuppehållet. Det är bland annat av detta skäl som jag för min del har måst gå emot denna beskattning.

Herr SJÖDAHL (kort genmäle): Herr talman! Till vad herr Öhman sist anförde vill jag bara erinra om att man alltid har möjlighet till ett val när det gäller dessa umbärliga varor. Skulle det bli en allmän inflatorisk prishöjning beträffande livsmedel, klädespersedlar och sådant, hade man inte detta fria val. Detta är den väsentliga skillnaden mellan en skatt på umbärliga varor och en skatt på oundärliga.

Herr ANDERSON, AXEL IVAR: Herr talman! Finansministern frågade herr Velander, om det för statsmakternas del var någon skillnad i fråga om de medel, som inflyta genom omsättningsskatten, och de medel som komma att inflyta ge-

nom de nu föreslagna skärpningarna i beskattningen av vissa s. k. umbärliga varor. Han menade att herr Velander borde ha varit lika angelägen i föl eller tidigare, då omsättningsskatten behandlades, att framhålla nödvändigheten av en sterilisering av dessa inkomster, som han är i dag när det gäller beskattningen av dessa s. k. umbärliga varor.

Det måste föreligga en sammanblandning eller en glömska från finansministerns sida på denna punkt. Ty han kan väl ändå inte aldeles förbise, att motiveringen för omsättningsskattens införande var en helt annan än den, som förebragts för de nu föreslagna skatteskräpningarna. I förra fallet var motiveringen rent statsfinansiell, fiskalisk: medlen behöfdes för att täcka hål i budgeten. Om de nu föreslagna skatterna har detta aldrig sagts, utan motiveringen för dem är att skattehöjningarna äro nödvändiga av penningpolitiska skäl.

Jag begärde ordet närmast för att göra en annan reflexion med anledning av finansministerns anförande. Jag försökte följa det, och jag tror att jag riktigt har uppfattat hans tankegång. Jag kan gärna erkänna att det ligger någonting i den, men jag måste säga att det är förvånande med vilken envishet finansministern undviker att gå in på de problem, som herr Velander här har dragit fram. Dessa frågor äro ju i närvarande stund absolut centrala. Vi måste komma fram till en saklig diskussion om vilka åtgärder på olika områden, som tillsammans kunna åstadkomma den verkan vi anse önskvärd, nämligen en hopkrympning av den alltför stora köpkraften, en bättre balans mellan köpkraftsoverskott och varutillgång. Detta är ju det stora problem, som vi stå inför och som vi måste möta med åtgärder på olika områden.

Finansministern tycks nu vilja reducera problemet till en teknisk fråga. Det finns emellertid en synpunkt, som ofta förbises i debatten, nämligen att alla åtgärder på detta område bli mer eller mindre verkningslösa, om inte det hela styres av en enhetlig och enande penningpolitik. Det viktigaste är dock,

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

att man för en riksbankspolitik som tar sikte just på de målsättningar, som enligt finansministerns yttrande i propositionen och i finansplanen skola vara vägledande för de olika åtgärder som förberedas. En aldrig så stor överbalansering av budgeten får icke de penningpolitiska verkningar, som finansministern i dag har försökt skildra för oss, om vi icke föra en penningpolitik som drar konsekvenserna av de skattepolitiska åtgärderna. Skattepolitiken måste samordnas med penningpolitiken i stort sett. Så har icke skett.

Jag vet att den invändningen kan komma att göras, att tidpunkten nu inte är lämplig för att upptaga denna diskussion. Det kan jag medge, men det faller sig ändå naturligt att man gör dessa erinringar efter finansministerns inlägg här. Jag har således, herr talman, begärt ordet för att understryka, att hur mycket finansministern än lyckas driva upp det rena budgetöverskottet, blir effekten av överbalanseringen ändå ingen eller ringa, om vi inte hela tiden konsekvent föra en penningpolitik, som syftar till att minska köpkraftsöverskottet.

Finansministern betonade i sin första replik till herr Velander, att de åtgärder, som här äro föreslagna, äsyftade en ökning av sparandet och att en sådan leder till ökade möjligheter att investera. Genom överbalanseringen minskas behovet av upplåning för statlig kapitalinvestering. En rad utgifter, som tidigare bestritts med lånemedel, skola nu i stället täckas med skattemedel. Därmed ha vi, menade finansministern, fått ett ökat utrymme för statliga investeringar. Men strax efteråt yttrade han: Herr Velander kan väl inte bestrida, att det är ett stort allmänintresse att vi hålla tillbaka investeringarna, då ett av våra största bekymmer för närvarande är de alltför stora investeringarna.

Finansministern gör här en skillnad mellan å ena sidan de statliga investeringarna och å andra sidan de enskilda investeringarna. Men är det riktigt att dra gränser mellan de statliga och de enskilda investeringarna då det gäller effekten på arbetskraft och produk-

tionsmedel i stort sett? Den penningpolitiska effekten måste, så vitt jag förstår, bli i stort sett densamma, vare sig det gäller statliga eller enskilda investeringar. Har man den uppfattningen att de enskilda investeringarna i närvarande stund äro för stora, får man lov att tillämpa samma synpunkt på de statliga. Så har också skett i årets statsverksproposition. Det synes mig därför inkonsekvent, att finansministern här i ena ögonblicket skjuter fram behovet av ökat utrymme för de statliga investeringarna och i andra ögonblicket till en medlem av kammaren riktar den förebråelsen, att han inte inser, hur nödvändigt det i närvarande stund är att skära ned de privata investeringarna.

Här komma vi fram till en avgörande punkt i hela diskussionen: Hur skola medlen användas, vilka investeringar äro nyttigare än andra och vilka äro ur penningpolitisk synpunkt ofarligare än andra? Varken finansministern eller jag kan här ge något recept, någon generell anvisning. Men vi kunna väl enas om att anser man det nödvändigt att minska investeringarna med hänsyn till bristen på arbetskraft och råmaterial så får man lov att låta denna minskning gå ut över både offentliga och privata investeringar. Det är inkonsekvent att locka med »ökat utrymme» för kapitalinvesteringar tack vare överbalanseringen och samtidigt varna för de alltför stora investeringarna. Man måste tillämpa en enhetlig synpunkt på statliga och enskilda investeringar.

Jag slutar med att ännu en gång betona, att det viktigaste av allt nu är att det föres en riksbankspolitik, som konsekvent syftar till att förverkliga de mål, som man på olika områden uppställer såsom eftersträvansvärda men som aldrig kunna nås, om man inte genom en enhetlig politik samordnar alla de skilda åtgärderna.

Herr statsrådet WIGFORSS: Herr talman! Herr Ivar Anderson gav sitt anförande en något polemisk form, men i realiteten förefaller det inte, som om några så stora meningsskiljaktigheter skulle

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

finnas oss emellan, om jag bortser från det, såsom jag tror, omöjliga försvaret för tanken att sparande inte skulle ha någon väsentlig effekt, såvida inte sparmedlen steriliseras.

När jag anförde exemplet med omsättningsskatten, tänkte jag inte alls på förhållandena vid omsättningsskattens införande. Men då det gällde omsättningsskattens avskaffande rädde, så vitt jag kan minnas, bara en mening både bland dem som ville, att den skulle avskaffas snabbt, och bland dem som ansågo, att man borde dröja med denna åtgärd, och det var att omsättningsskatten, om den bibehållits, hade skapat ett budgetöverskott, som skulle ha varit till hjälp gent emot prisstegringstendenserna. Det var därför som jag frågade: Hur kan det komma sig att man då inte framförde denna tanke, när det var alldeles uppenbart att de 400 miljoner, som man skulle kunna behålla på inkomstsidan, voro avsedda just för att bekämpa inflationen?

Sedan har herr Ivar Anderson fullständigt rätt i att den föreliggande frågan rullar upp hela det stora spørsmålet om de olika vägarna för att möta en inflation. Jag skulle aldrig ett ögonblick ha vägrat att ingå på detta spørsmål, om jag hade uppfattat herr Velander så, att det var dit han syftade. Men han gav uttryck åt, som jag vågar kalla det, en missuppfattning som är mycket vanlig, därför att den förefaller att vädja till det vanliga sunda förnuftet, nämligen att man inte kan åstadkomma någon effekt på priserna genom att spara pengar, när dessa pengar ändå skola användas. Jag tror att detta är en så svår villfarelse, att det är nödvändigt att rensa undan den, innan man går vidare. Ty vad man än menar om den allmänna penningpolitik, som skall föras, låt mig säga från riksbankens sida, vad man än menar om huruvida investeringarna skola beskäras mer eller mindre och om hur mycket man skall beskära enskilda och allmänna investeringar, kommer man ändå inte ifrån, att ju mer sparande som presteras inom landet, desto större utrymme blir det för investeringar. Detta erkände ju också herr Ivar Anderson. Jag vill er-

inra om att det inte är så länge sedan konjunkturinstitutets chef gav uttryck åt den uppfattningen, att det inte är så säkert, att investeringarna här i landet äro för stora, utan att det är mycket möjligt att vi ha för litet sparande. Hela detta uppfattningssätt skulle vara meningslöst, om det inte utgick från den av mig här förfäktade meningen, att ett ökat sparande ger större utrymme för investeringar. Eftersom inte heller lusten att investera är obegränsad, är det tydligt att varje ökning av sparandet ger större möjligheter att investera och gör det lättare att komma fram på de andra vägarna. Men det är klart att man också får gå de andra vägarna, det har jag aldrig förnekat.

Klart är att man får skära ned investeringarna, även de statliga. Då jag möjligen pekade just på att de statliga investeringarna skulle täckas genom detta sparande med skatter, så var det bara som ett exempel. Det är precis lika bra, om dessa sparmedel komma till användning, inte för att täcka de statliga investeringarna utan för att täcka enskilda investeringar. Omfånget av statliga och enskilda investeringar får bedömas från rent sakliga utgångspunkter, på grund av vad man anser de olika slagen av investering vara värda för folkhushållet. Och att vi i det nuvarande läget försökt skära ned de statliga investeringarna så långt som möjligt, är ju ändå ett faktum.

Den fråga herr Ivar Anderson upptagit leder alltså enligt min mening till spørsmålet om vilken penningpolitik som skall föras. Och där veta vi ju allesammans, att det finns delade meningar om huruvida en begränsning av utrymmet för kreditgivning skall åstadkommas genom en räntehöjning eller om man av olika skäl, som jag här inte skall ingå på, bör söka sig fram i riktning mot, låt mig säga, mera kvantitativa kreditbegränsande åtgärder.

Men det väsentliga jag vill säga gent emot herr Ivar Anderson är, att därför att man inte kan nå till målet på en väg — man kan så vitt jag förstår, inte nå det enbart genom att öka tillgången på sparmedel — så skall man inte i det lä-

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

get säga, att en ökning av sparmedlen inte har någon effekt. Den har sin del av effekten, och det är just vad som är meningen.

Herr ANDERSON, AXEL IVAR (kort genmäle): Herr talman! De sista orden, som finansministern yttrade, kunna knappast vara avsedda som replik till mig, ty jag har aldrig bestritt att dessa s. k. sparmedel kunna ha en viss effekt i denna riktning, lika litet som jag eller någon av mina meningsfränder ha motsatt oss dessa skatteförslag. Vi ha av olika skäl ansett, att de föreslagna skatteskräpningarna böra genomföras. Men vad vi ha varit angelägna och måste vara angelägna om att understryka är, att man måste få garantier för att användningen av dessa medel blir sådan, att den penningpolitiska effekten, som uppställts såsom motiv för åtgärden, också nås.

Jag ber att få taga fasta på finansministerns yttranden om investeringarna. Jag skulle önska att de bleve observerade också i den fortsatta diskussionen, därför att de vittna om en, jag vill säga, betydligt mera vidsynt uppfattning av hela investeringsproblemet än den man dagligdags möter i diskussionen. Man trycker där enligt min uppfattning alltför hårt på de stora investeringarna såsom roten och upphovet till allt det onda här i landet. Finansministern har här först talat om önskvärdheten av att det blir ett ökat utrymme för statliga investeringar, och därefter har han nu senast medgivit, att det i själva verket inte är så stor skillnad mellan statliga och enskilda investeringar. Detta för tydligen diskussionen ett stycke framåt, och jag ber att få taga fasta på och understryka detta yttrande av finansministern.

Herr BJÖRNSSON: Herr talman! Det finns en avtoning i kraven på sterilisering av de skattemedel, som kunna inflyta genom att de nu föreliggande skatteförslagen godkännas. Herr Henriksson har i sin reservation uppställt såsom ett oeftergivligt villkor att köpkraften, i den mån den härleder sig från dessa

skatter, skall steriliseras. Herr Velander kom i sina uttalanden här mycket nära den formuleringen, att det ovillkorligen måste vara en sterilisering. Herr Ivar Anderson har sedan mjukat upp kravet högst betydligt.

Att finansministern och herr Velander talade förbi varandra på ett sådant sätt, att finansministern med beklagande konstaterade, att hans pedagogiska talang var överansträngd, beror efter min mening på att frågan om sterilisering i detta fall icke är aktuell.

Vad man menar med sterilisering är kanske inte någonstans riktigt klart definierat. Sterilisera betyder ju göra ofruktbart. Man skulle hellre vilja säga amortera eller döda, men termen döda har ju i varje fall i vårt lagspråk fått betydelsen att göra en viss handling ogiltig, men däremot inte den rättighet, som grundar sig på denna handling. Jag skulle kunna tänka mig ett annat ord, nämligen destruera, och alltså tala om destruktion. Tills vidare använder jag dock termen sterilisering.

Jag känner två metoder att sterilisera köpkraft. Man skulle enkelt kunna demonstera dem på följande sätt. Om t. ex. herr Velander har en hundrakrona och tänder eld på den, har han på ett säkert sätt steriliserat en bestämd köpkraft i och med att sedeln har brunnit upp. Eftersom sedeln är en av riksbanken utfärdad skuldförbindelse, vore det kanske möjligt att få ersättning för den brunna hundrakronan, om det kunde visas att handlingen skett i förvirring. Men om det blev en massrörelse, som gick ut på att elda upp riksbankens sedlar, skulle det vara ett utomordentligt gott sätt att sterilisera köpkraft.

Den andra metoden jag känner är att man betalar igen statsskulden. Det finns olika sorters köpkraft. Man har kontant sådan i form av sedlar och mindre lätt mobiliserbar sådan i form av sparbanksinsättningar, depositioner o. s. v. Vidare har man den i obligationer nedlagda köpkraften, som väl skulle kunna kallas slumrande, dock ibland mycket lätt slumrande. Om en person har köp-

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

kraft, som han saknar användning för under den närmaste framtiden, skaffar han sig gärna obligationer, eftersom han får en viss ersättning för att t. ex. staten på det sättet får taga hand om den överflödiga köpkraften. Men det är mycket lätt för en innehavare av obligationer att sälja dem på marknaden. Därmed har han förvandlat sin slumrande köpkraft i omedelbart användbar sådan, d. v. s. i reda pengar. Om man nu med stattemedel betalar igen statsskulden, steriliserar — eller destruerar — man efter min mening köpkraft. Vi kunna tänka oss det fallet, att t. ex. herr Velander såsom skattedragare har åtskilliga hundralappar och jag såsom före detta sparare — jag är ju numera pensionerad — har en obligation på hundra kronor. Regering och riksdag ge så vårt riksgäldskontor fullmakt att, i nödfall med lagens hela makt, ta ifrån herr Velander en hundrakrona genom att dra in den till riksgäldskontoret. Då har han förlorat hundra kronors köpkraft. Riksgäldskontoret använder kanske sedan denna hundralapp till att betala min obligation på hundra kronor. Min slumrande köpkraft förvandlas på det sättet till omedelbart mobiliserbar köpkraft. Under det att vi tillsammans från början hade en köpkraft av 200 kronor, har man alltså via beskattningen och riksgäldskontoret — hokus, pokus, filiokus — reducerat köpkraften till 100 kronor. Det förefaller mig därför alldeles klart, att det kan ligga en realitet bakom talesättet om att sterilisera köpkraft. Denna sak förtjänar så vitt jag förstår allt beaktande.

Nu är det ju ett förslag å bane, att man skall sterilisera viss del av bolagens köpkraft genom att stadga skyldighet för bolagen att insätta belopp hos riksbanken. Dessa pengar skulle sedan inte kunna uttagas, förrän myndigheterna anse det penningpolitiska läget medge det. Jag skulle vilja kalla detta för att bedöva köpkraften under en längre eller kortare tid, till dess man själv på nytt väcker den till liv. Vilket är nu det bästa, att bedöva köpkraft eller att verkligen sterilisera den? Jag

för min del tvekar inte ett ögonblick om att det från penningpolitisk synpunkt är bättre att verkligen sterilisera, d. v. s. destruera, köpkraft än att bara bedöva den för ett, två eller kanske fem år. Och varför? Jo. därför att den bedövade köpkraften då den släppes lös utgör ny köpkraft, som det i samma ögonblick måste finnas motprestationer till, något som statsmakterna och särskilt riksbanken ha att svara för.

Det är mycket möjligt att man kan finna andra metoder att effektivt sterilisera köpkraft än dem jag nyss har nämnt — jag har valt dem som ett par konkreta och lättbegripliga exempel. Men det resonemang som förts av herr Velander är så vitt jag förstärkt inte aktuellt, ty här blir det inte något tillfälle att sterilisera köpkraft. Vi ha ju en driftbudget av en viss storlek, men hur skulle det gå, herr Velander, om vi lånade upp pengar för att finansiera driftbudgeten? Detta är ju ett gammalt beprövat medel att fördärva penningvärdet, och jag skulle tro att herr Velander ger mig rätt i att det med hänsyn till penningvärdet är lyckligast, om man så mycket som möjligt täcker driftbudgeten med stattemedel. Annars är man obetingat ute på det sluttande planet. Nu kommer ovanför driftbudgeten på några tusen miljoner en kapitalbudget på 500 miljoner kronor. Efter allmän ekonomisk uppfattning och här i landet stadgad praxis kan man mycket väl använda upplånade medel för att finansiera kapitalbudgeten utan att det i och för sig skulle skada penningvärdet, om det är fråga om räntabla utgifter. Då lagrar man nämligen nyttigheter i samma takt som man ikläder sig förpliktelser gentemot obligationsinnehavarna.

Nu säger herr Velander, att det skulle bli en väldig skillnad, om man använde de 500 miljoner, vilka man beräknar få in på dessa skatter, icke till att finansiera kapitalbudgeten, utan till sterilisering. Herr Velander vill använda den metoden, att man först skulle reservera dem och därefter betala statsskulden. Jag begriper inte, vad det är för mening med det dröjsmålet; det är kan-

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

ske ett uttryck för herr Velanders egen tvekan när det gäller penningpolitiska doktriner. Om jag har reserverat pengar på ett håll och har en skuld på ett annat håll, är det väl lika bra, om jag kvittar beloppen mot varandra genast. Det blir väl samma effekt. Om de 500 miljonerna steriliseras, som herr Velander vill, men vi låna upp 500 miljoner i stället för att finansiera kapitalbudgeten, så släppa vi ju ut nya obligationer, d. v. s. köpkraft till precis samma belopp, som vi steriliserat, och då begriper jag inte, att detta kan ha någon som helst rent materiell betydelse. Jag kan förstå, att de herrar, som prompt vill ha högre ränta, skulle gilla ett sådant sätt att gynna boktryckerinäringen genom att först döda obligationer till ett visst belopp och bränna upp dem eller mala sönder dem till papper men sedan sälja lika många, kanske likadana, nya. Jag har för mig, att detta är ett arbete, som har ungefär samma värde som när någon sitter och rullar sina tummar. Det blir inte någon vidare glädje av det.

Jag menar således, att om dessa skatter hade givit 700 miljoner kronor i stället för 500 miljoner — 500 miljoner är nu det belopp, som kapitalbudgeten fordrar — då kvarstår det 200 miljoner kronor, som det kunde vara fråga om hur man skall använda, om man t. ex. skall använda dem till investering eller till att betala statsskulden. Personligen skulle jag för min del obetingat ha rekommenderat, att man hade betalat av på statsskulden. Under de där beredskapsåren, då det verkligen var ett inflationsgap i våra budgetuppställningar av den art, som konjunkturinstitutet talar om, lånade vi upp pengar, och det betydde egentligen ingenting annat än att vi förbrukade motsvarande lagertillgångar av olika slag för att sätta våra vapenföra män i stånd att gå och vakta våra gränser och bygga fästningar. Det som de då gjorde, har inte alls samma värde för framtiden, som, låt oss säga, om de hade byggt vattenkraftverk, som malt fram så och så många kilowattim-

mar och givit statskassan så och så många kronor o. s. v. årligen. Där ha vi gjort skulder för att åstadkomma värden, som nu inte kunna mätas i kronor och ören. Vi lyckades ju, som jag förmodar till stor del tack vare detta, behålla frihet och fred. Sådana värden kan man aldrig värdera, åtminstone inte i pengar. Men de många obligationer, som då släpptes ut, representera nu en slumrande köpkraft. Det är inte säkert att vi ha tillgångar, som svara emot dem, och det är, såvitt jag förstår, de, som nu utöva inflationstrycket i mycket högre grad än budgeten. Det är denna köpkraft, som vilket ögonblick som helst kan mobiliseras. Vill man emellertid oroa vederbörande, då tycker jag att man skall tillåta sig en sådan manöver som motionärerna ha föreslagit, att först lösa in statsobligationer för 500 miljoner med dessa skattemiljoner och sedan låna upp nya miljoner. Då hoppas man nämligen, att det skall bli svårt att låna upp dem. Det blir kanske betydligt svårare att låna upp så mycket pengar nu än det var, när alla människor sade: »Nu är det nödvändigt, att det skaffas pengar», och då skulle man nå det mål, man eftersträvar, att få räntan höjd o. s. v. Jag kan inte begripa, vart en sådan politik skulle leda annat än möjligen till en, som jag ändå hoppas, svag genklang av den efterkrigs-kris, vi hade efter förra kriget.

Den högkonjunktur, som vi nu ha, är ju på många sätt besvärlig, men jag vill säga, att jag har det intrycket, att det är mer på det psykologiska planet besvärligheterna ligga än på det materiella, och en hel mängd av den olust, som finns, är baserad på en propaganda, vilken efter min mening inte är landsgagnelig — jag uttrycker mig försiktigtvis på det sättet.

Man frågar också i motionen, om det verkligen är någon nämnvärd skillnad om vi finansiera kapitalbudgeten med skattemedel i stället för med lånemedel. Därpå skulle jag vilja svara, att det är en oerhörd skillnad. Jag vet inte, om herr Velander solidariserar sig med mo-

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

tionen i detta fall. Herr Domö har godhetsfullt låtit mig få se motionen — den är inte tryckt, och det är ett rätt otrevligt bevis på att brådskan varit stor. Motionärerna säga i varje fall, att det inte kan vara någon nämnvärd skillnad ur penningpolitisk synpunkt. Efter min mening är det den stora skillnaden, att om det tas ut från oss litet var skattemedel till att finansiera kapitalbudgeten, har inte staten utfäst sig att ge någon extra köpkraft härför i framtiden. Låna vi upp pengarna, innebär det, att vi släppa ut nya betalningsmedel, nya bevis om köpkraft, som vilken dag som helst kan mobiliseras helt, om det är finansintressen, som kunna lyckas åstadkomma det, eller i varje fall till en viss bråkdelen.

Sedan skulle jag vilja säga, att även om jag betraktar steriliseringen såsom ett rätt drastiskt verkande hjälpmedel vid den sjukdom, som en möjligen spirande inflation innebär, liksom, låt oss säga, penicillin vid en spirande lunginflammation, tycker jag, att herrarna gå för långt, när ni ändå inte räkna med att en hyggling säng och en hygglig vård för övrigt säkerligen äro förutsättningar för att medicinen skall verka, och ur den synpunkten är det väl efter all gammal erfarenhet ytterst förnuftigt och bra för patienten, att man inte har en för stor driftbudget, att man inte gör andra utgifter än som äro oundgängligen nödvändiga. Det fanns en gammal docent i praktisk filosofi som sade, att den bästa nationalekonomien är den bästa privatekonomien. Det ligger en hel del sunt förnuft i detta. Om jag känner, att det ekonomiska underlaget för min verksamhet börjar gunga, är det inte klokt att slösa med de tillgångar jag kan förfoga över, så framt jag inte använder den metod, som somliga finansmän praktiserat med viss framgång till en tid, nämligen att bluffa och göra stora utgifter för att därmed visa, att man har en god ställning, och söka förbättra sin kredit, så länge det går. Jag tror inte, att detta varit något lämpligt mönster för finansieringen av Sve-

riges budget, varken i gångna tider eller nu eller i kommande tider.

Herr talman! Jag vill således säga, att den meningsskiljaktighet, som framför allt har kommit till uttryck i diskussionen mellan finansministern och herr Velander, helt enkelt beror därpå, att herr Velander har gjort alla sina påståenden från den utgångspunkten, att steriliseringen med nuvarande budgetuppläggnings skulle ha någon praktisk betydelse, vilket den efter min mening inte har. Den frågan är inte aktuell nu, men den kan bli aktuell i ett annat sammanhang.

Herr VELANDER (kort genmäle): Herr Björnsson har här talat om allt möjligt. Ibland ha hans uttalanden varit i överensstämmelse med finansministerns, ibland med mina tankegångar. Han ställde även en direkt fråga och undrade om jag inte var med om att det måste anses riktigt, att man skaffade statsintäkter i den omfattning, att man kunde balansera driftbudgeten och inte lånade pengar för sådant ändamål. Ja, detta är ju, kan man säga, ett klassiskt spörsmål, och på den punkten trodde jag inte, att herr Björnsson räknade med att det fanns utrymme för olika meningar. Lånar man pengar för att finansiera driftbudgeten, betyder ju detta, att man försämrar statens förmögenhetsställning, och i ett inflationistiskt läge komma också dessa lånemedel, då de släppas ut i marknaden, att få en inflationsdrivande effekt.

Sedan yttrade herr Björnsson, att han inte alls kunde förstå, vilken skillnad det var mellan att använda pengar, som inflöto till statskassan i form av indirekta skatter, till att omedelbart nedbringa statsskulden eller att göra detta sedermera. På den punkten föreföll det mig emellertid, som om finansministern var på samma linje som jag, och den skulle innebära, att om man verkställer kvittningen omedelbart, får man se till, att inte pengarna pumpas ut i marknaden igen och därigenom verka inflationsbefrämjande. Herr Björnsson vill kanske

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

tala om huru han menar, att detta skall tillgå!

Herr BJÖRNSSON (kort genmäle): Jag ville med mitt resonemang om finansieringen av driftbudgeten med låne-medel visa, hur orimligt ett påstående i motionen är, nämligen att det inte kan vara någon avgörande skillnad ur penningpolitisk synpunkt, om man finansierar kapitalbudgeten med lånemedel eller med skattemedel. I det fallet tycker jag man skulle våga draga den slutsatsen, att om vi äro i ett läge, där det råder inflation, är det inflationsbekämpande, om man verkligen finansierar kapitalbudgeten med skattemedel i stället för med lånemedel.

Herr VELANDER (kort genmäle): Till det sista anförandet vill jag blott säga, att det, såvitt jag förstår, inte har någon nämnvärd betydelse ur penningpolitisk synpunkt, i kampen för upp-rätthållandet av penningvärdet alltså, huruvida man lånar upp pengarna eller tar in dem skattevägen eller genom åtgärder, som i själva verket kunna likställas med tvångslån. Jag har däremot inte förnekat, att skillnaden härvidlag kan ha betydelse i andra sammanhang.

Herr BJÖRNSSON (kort genmäle): Herr Velander ger nu uttryck åt en uppfattning, som är mycket vanlig, nämligen att ekonomiska verkningar bara bero på storleken av de belopp, som komma i fråga, och deras motsvarighet i realvärden. Inom all finansiell verksamhet spelar emellertid förtroendet en så utomordentligt viktig roll, att man inte får förbise, att det uppstår ett helt annat förtroende för statsledningen, om statsledningen verkligen tar ut skattemedel för att finansiera en utgift, än om den lånar. Man vinner i regel aldrig något ökat förtroende genom att låna. Man kan möjligen ha så god ställning, att man kan tåla att låna utan att förlora i anseende.

Herr VELANDER (kort genmäle): Det sista herr Björnsson yttrade synes

mig vara ett försök att kringgå vad frågan här gällde. Jag har aldrig betonat, att det, som för mig i detta sammanhang principiellt sett vore av betydelse, skulle vara storleken av de belopp, som man tar in, utan jag har hela tiden sagt, att det avgörande är, hur de pengar, man tar in, komma att användas.

Herr DOMÖ: Herr talman! Jag har tyvärr inte varit i tillfälle att följa hela debatten här, men vad jag hört har givit mig intryck av att man framför allt diskuterat frågan, huruvida de pengar, man tar in i form av indirekta skatter, skola steriliseras eller ej. Den diskussionen kan kanske för tillfället vara utagerad. Vi lär få tillfälle att i ett större penningpolitiskt sammanhang taga upp hela saken igen.

Jag skulle emellertid vilja säga några ord i anledning av finansministerns yttrande, att det är en väldig skillnad mellan medel, som inriktas på investering och konsumtion. Han menade då, att investeringsbegränsningen är det viktigaste, att det framför allt är nödvändigt att söka sterilisera bolagsvinster och dylikt, som direkt inriktas på investering. Men knappheten på konsumtionsvaror är ju så uppenbar, att icke minst den överflödiga köpkraft, som direkt inriktas på konsumtionen, måste vara en av de besvärliga faktorerna just nu.

Herr Björnsson sade, att frågan om sterilisering, d. v. s. undanlyftandet av överflödig köpkraft, inte är aktuell, men den kan bli det. Är detta inte att följa den gamla tankelinjen, att än är det inte farligt, än kunna vi låta det gå ett stycke till, men sedan få vi taga itu med den saken? Just nu, när vi i månader i den offentliga debatten ha diskuterat dessa frågor och kommit till det resultatet, att här finns det ett synnerligen stort köpkraftsöverskott, är då inte tidpunkten inne att överväga, hur man skall kunna åstadkomma en bättre balans mellan köpkraft och varutillgång? Det är just nu man bör försöka hejda floden. Skall man låta det gå ytterligare en tid och låta inflationsfloden bli ännu

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

mäktigare och få ännu hastigare förlopp? Då, herr Björnsson, tror jag, att det är mycket svårt att kunna klara upp det hela. Jag tar fasta på vad herr Björnsson sade, att förtroendet spelar en stor roll när det gäller genomförandet av den ena eller andra åtgärden. Det är just vad det gör. Men förtroendet kommer inte utan vidare till stånd, därför att staten nu tar ut skatter i stället för att på vanligt sätt låna till kapitalbudgeten. Jag tror snarare förtroendet håller på att rubbas genom det sätt, varpå man nu ordnar saken. Det gäller såväl de indirekta skatter det här är fråga om, t. ex. fordonsbeskattning och bensinbeskattning, som också de direkta skatterna. Jag efterlyser det ökade förtroende, herr Björnsson, som regeringens skattepolitik har åstadkommit här i detta land.

Vad jag framför allt, herr talman, vill yttra mig något om, är själva det sätt, varpå man kört fram det nu föreliggande förslaget. Det skulle vara intressant att här föredraga den tidtabell, som följts, men jag skall inte trötta därmed. Ni veta allihop, ärade kammarledamöter, hur regeringen beställde utredningen i denna sak strax före jul. Efter någon vecka var denna färdig. Först kom förslaget till regeringen, därefter på riksdagens bord och slutligen till bevillningsutskottet; man hann inte ens i bevillningsutskottet avvakta motionernas avgivande, innan utskottet definitivt tog ståndpunkt till frågan. I realiteten fattades ju beslutet, herr talman, såvitt jag fattat rätt, i bevillningsutskottet före motionstidens slut och innan den motion väckts, som är föremål för så mycket resonemang i dag. Herr Björnsson har fått motionen av mig — jag vet inte, om han har hunnit läsa igenom den — men hur i all världen kan han taga för gott argumentationen från ett utskott, som utan vidare avfärdar en motion, vilken innehåller en så pass ingående motivering som denna, utan att låta ledamöterna taga kännedom om den? Huruvida den är föredragen i utskottet, vet jag inte, men av allt vad som här yttrats får jag intrycket,

att man har mycket liten uppfattning om vad själva tankegången i motionen går ut på. Man söker komma förbi detta spörsmål om hur nödvändigt det är att söka samordna den ena åtgärden med den andra. Det är väl på det sättet i detta resonemang, att man stannat för att det nu kanske är nödvändigt att ta ett litet tag, åstadkomma någon sporadisk åtgärd emot inflationen, och så har man fastnat vid beskattningen såsom en lämplig form och sagt sig: »Tar man in de pengarna skattevägen, är det mycket bättre än om man följer den gamla vanliga ordningen att låna till kapitalbudgeten.» Hur vet man det? Man vet ju inte, vilka verkningarna bli av denna beskattning på vissa speciella områden. När man tar pengarna i form av ökade skatter på bilar och transporter, är man ute på fel väg. Därom råder ingen tvekan.

Vad som emellertid från motionärernas synpunkt varit avgörande är, att man motiverat hela förslaget som en åtgärd för att motverka inflationen. Det är då naturligt att först och främst taga hänsyn till om anordningen motsvarar syftet och vidare om själva skatterna anordnats på rätt sätt. Det är därför, tycker jag, reservanterna ha rätt, när de säga, att själva kärnfrågan har inte utskottet undersökt. Jag kan för min del inte förstå, att uttagandet av indirekta skatter i den omfattning, som det här blir fråga om, har någon avgörande betydelse för det stora hela. Det kan möjligen ha en rätt stor betydelse, om man i verklig mening lyfter bort pengarna från det allmänna området, där de annars skulle användas, och steriliserade dem. Då kan det ha en viss effekt och måste ha det. Finansministern har rätt i, att åtgärden skulle ha större effekt, om man tar ut indirekta skatter, som man steriliserar, och därutöver lånar upp medel i vanlig ordning till kapitalbudgeten.

Men vad jag inte kan komma ifrån att beröra, herr talman, är det undvikande resonemang, som föres från majoritetens sida. Man säger, att nu skola vi göra så, och det går nog bra på det sättet, men

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

man undviker att ställa de olika sakerna i sitt rätta sammanhang. Jag tror, att det är påpekat här förut under debatten, att förutsättningen över huvud taget, vilken väg man än väljer när det gäller att utnyttja de indirekta skatterna, är att man för en penningpolitik, som i sin tur leder just åt samma håll, som åsyftas med upptagandet av skattemedel, nämligen bekämpande av inflationen.

Jag hade en så stark känsla av att vi för närvarande inte tillräckligt ha samlat ihop alla de faktorer, som höra ihop med detta spørsmål, att jag här i remissdebatten framförde tanken på ett särskilt utskott för behandlingen av inflationsfrågorna. Jag förstår mycket väl, att man kan göra invändningar mot ett sådant förslag. Att man icke hade intresse för dess genomförande förstod jag omedelbart, när jag fått kontakt på annat håll. Man tyckte, att det var besvärligt. Ja, visst är allting besvärligt. Men just nu, när den stora frågan för landet måste vara att åstadkomma en bättre samhällsekonomisk balans för att över huvud taget bevara penningvärdet, är det då inte huvuduppgiften att samlas om denna huvuduppgift, att söka samordna både från regeringens sida och från riksdagens sida de olika åtgärder, vilka kunna komma i fråga?

Jag tycker, att det vore naturligt, om man återginge till något av det som låg i den gamla Myrdalska tanken om expertberedningar på ett förberedande stadium. Sedan blev det naturligtvis inget av med sådana planer, sedan herr Myrdal blivit socialdemokratiskt statsråd. Alltihop somnade bort. Men nu tycker jag, att situationen är sådan, att det skulle vara mycket önskligt, om en ordentlig expertberedning förberedde frågorna, och sedan skulle det också vara mycket bra, om regeringen ordentligt försökte på en gång samla sig till överläggningar härom. Man har tyvärr inte fått den uppfattningen, att regeringen är så samsjungen, att den ägnar särskilt lång tid åt planläggningen av sina åtgärder. Det kommer, såvitt jag kan se, fram förslag, som i åtskilliga ting strida

mot varandra. Alltså: en ordentlig förberedande beredning inom regeringen, samordning av förslagen, som komma till riksdagen och slutligen en samordnad behandling i riksdagen, helst i ett särskilt utskott!

Jag har, herr talman, inte kunnat undgå att framhålla dessa synpunkter, då jag för min del anser, att det är viktigt att komma fram till en samordnad behandling av inflationsfrågorna. Det bör alltid finnas möjligheter till det, om man bara har god vilja.

Herr BJÖRNSSON: Herr talman! Det var många saker, som herr Domö resonerade om. Bland annat kom han in på frågan om vad som kunde vara nyttigt från budgetär synpunkt, vilket jag knappast har anledning att gå in på. Herr Domö har väl ändå klart för sig, att man här i motionen påstått, att man skall använda dessa skatteintäkter för sterilisering; de skulle alltså läggas öde på något sätt, den köpkraft som motsvarar dem skulle inte få utnyttjas omedelbart, och då kan jag naturligtvis tänka mig, att man i stället måste upptaga lån. Men hur går det då till med denna sterilisering? Herr Domö menar att man inte får betala statsskuld med dem genast, utan man skall reservera dem på något sätt, och så när någon tid gått och man finner tidpunkten lämplig, skall man betala ut pengarna till obligationsinnehavarna. Blir det någon skillnad? För riksbanken blir det absolut ingen skillnad. Vi ha ca 1,5 miljarder i långa obligationer — det är väl dem det är fråga om, skattkammarväxlar är ju en helt annan sak — och om vi få låt oss säga 500 miljoner kronor, blir det ingen skillnad för riksbanken omedelbart, om jag skriver upp på ett konto »Riksgäldskontorets depositioner 500 miljoner kronor» och på ett annat »Fordran hos riksgäldskontoret 500 miljoner kronor» eller om jag på en gång stryker bort de där 500 miljonerna. Om jag tycker det är roligt att föra böcker och ha två konton i stället för ett, skall jag göra på det första sättet. Det resonemanget kan jag inte förstå. Däremot skulle det ju bli en

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

väsentlig skillnad mellan att reservera dem i riksbanken och att säga att riksgäldskontoret skall använda dem för att draga in ytterligare papper från marknaden. Det tror jag skulle på grund av marknadens beskaffenhet, på grund av rent psykologiska faktorer, bli en rätt väsentlig skillnad. Det är ju klart, att om vi kunde komma överens om att utom finansieringen av budgeten — både drift- och skattebudgeten — med skattemedel också ta åt oss säga 500 miljoner kronor i skattemedel för att återbetala på den skulden, som vi gjorde under krigstiden och som inte efterlämnat några räntabla minnesmärken i vårt land, så skulle det vara ägnat att förbättra vår ställning på det viset, att folk skulle få förtroende till att vi ämna betala igen vår statsskuld, men om vi använda nyss upplånta medel för att betala 500 miljoner i statsobligationer, genomskådas det alltför lätt som en skenmanöver. Ingen människa i vår upplysta tid skulle tro på att det vore någon verklig saneringsaktion, och således skulle vi bli nödsakade att ta ut skatter på ytterligare 500 miljoner för att vinna förtroende. Det tror jag vore mycket bra, men det går illa ihop med vad herr Domö sade om att vi ha för höga skatter. Herr Domö menar naturligtvis, att vi ha för höga skatter för somliga och för låga skatter för andra, men vi kunna inte ha låga skatter, om herr Domö vill att vi verkligen skola betala skulderna från krigstiden med skattemedel.

Herr talman! Jag kan mycket väl förstå, att det skulle vara nyttigt att se på dessa frågor i ett sammanhang, men just de skatter som vi nu i dag syssla med äro av så pass liten betydelse både med hänsyn till den framtida politiken och med hänsyn till beloppets storlek, att jag tror att man mycket lugnt kan ta ståndpunkt till dem utan att inlemma dem i ett större sammanhang. Ty för att kunna sterilisera köpkraft är det först nödvändigt att suga upp köpkraft; sedan kan det bli tid att resonera om hur man skall förfara, och från den utgångspunkten förstår jag inte att högerns reserva-

tion i utskottet är så resolut som man kunde vänta med hänsyn till den stora motionen. Man drar inte konsekvenserna av sin uppfattning, sådan man uttalar den här, att yrka avslag på skatterna för att ta upp frågan i annat sammanhang, då man kan få en allmän översyn över det hela. Skulle man vilja tolka detta elakt, skulle man möjligen kunna rubricera denna reservation som ett litet exempel på politiskt nysparande för att öka högerns fond av ideella värden vid valet i höst. Jag skall inte yttra mig om värdet av detta — det är inte min sak utan valmännens att bedöma det — men jag har väldigt svårt att förstå att man inte yrkar avslag på skatterna, om man bevisar att medlen icke böra gå ut skattevägen, såframt de icke steriliseras.

Herr DOMÖ (kort genmäle): Herr talman! Det är väl alldeles uppenbart, att en så erfaren man som herr Björnsson — han sitter ju bland annat i riksbanksfullmäktige — har klart för sig att det går att sterilisera pengar. Går det att sterilisera bolagsvinster, så går det väl också att sterilisera skattemedel; tekniskt kan det då inte möta något hinder.

Herr Björnsson talade om att det blivit mycket litet resultat av den omfattande motion som jag varit med om att väcka. Ja, tacka för det! Bevillningsutskottet har ju inte brytt sig om att gå in på huvudspörsmålet i motionen. Bevillningsutskottet avvisar det och säger att det inte hör hit, därför att det gäller penningsaker, som inte ligga under utskottets domvärjo. Man behandlar alltså ett stort skatteförslag, som framlagts för att åstadkomma en viss effekt, utan att ens diskutera lämpligheten av skatterna för det avsedda ändamålet, och tar skatterna utan att yttra sig om det som är grunden och skälet för hela skatteförslaget. Det förefaller mig ytterst egendomligt, att ett utskott kan förfara på så sätt.

Herr ANDERSSON, ELON: Herr Domös lilla försiktiga antydan i remissdebat-

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

ten om ett särskilt utskott för behandling av skattepropositionerna har sedan dess hunnit växa ut att omfatta så pass vida områden, att frågan om det särskilda utskottet numera har trätt i bakgrunden i förhållande till den uppläggning herr Domö nu ger av saken. Jag har tidigare sagt, att det ligger åtskilligt i tanken på ett särskilt utskott för behandling av dessa propositioner, under förutsättning att man anser att de indirekta skatterna böra beslutas endast med de villkor som finnas skisserade i högers stora motion och som herr Velandér här har närmare diskuterat. Jag anser för min del inte detta och kan således ur den synpunkten inte ha något större intresse för frågan om ett särskilt utskott. Men om detta hade varit en hjärteangelägenhet för herr Domö, förvånar det mig att inte herr Domö fört fram den frågan med större kraft. Herr Domö är inte alldeles okunnig om vilka vägar han i det fallet borde ha gått, och han kan knappast göra anspråk på att enbart den omständigheten, att han i förbigående tog upp frågan i remissdebatten, skulle vara tillräckligt starkt skäl för att utskottet skulle komma till stånd eller att frågan skulle komma att tagas upp på allvar.

Jag har emellertid begärt ordet för att bestrida, att utskottet har gjort sig skyldigt till de felaktigheter vid behandlingen, som herr Domö gjorde gällande. Det är riktigt, att när utskottet diskuterade det förslag som nu ligger före och fattade preliminärt beslut i anledning av propositionerna, förelåg inte högers stora motion. Den var icke väckt och kunde följaktligen icke stå till utskottets förfogande. Men högers representanter i bevillningsutskottet lämnade icke utskottet i ovisshet om vilken uppfattning man från det hållet företrädde. Det fördes en rätt lång debatt kring dessa principer, och den debatten slutade, såvitt jag kan erinra mig och såvitt jag rätt uppfattade situationen, i ett ganska bestämt ställningstagande från utskotts majoritetens sida, att de tekniska synpunkter som framförts av högerrepresentan-

terna icke voro bärande och att utskottet således icke borde vara förhindrat att från sina utgångspunkter företaga propositionerna till realbehandling.

När utskottet fattade sitt definitiva beslut, förelåg motionen. Den blev föredragen i utskottet och blev, om jag inte är felaktigt underrättad, också föremål för lång diskussion. Jag vill fästa herr Domös uppmärksamhet på att motionens innehåll är refererat i betänkandet på en och en halv sida. Detta är ju i och för sig ett bevis på att den föredragits och föranlett åtskilliga funderingar i utskottet. Att utskottet i sitt yttrande icke upptar motionen till diskussion, kan måhända av herr Domö anses som ett tecken på att utskottet icke känt till dess innehåll, men det är det inte. Det bara bevisar att utskottets majoritet icke funnit anledning tillmäta de i motionen framförda synpunkterna någon avgörande betydelse. Det konstateras dock först, vilket är ostridigt, att de i motionen diskuterade synpunkterna till övervägande del beröra sådana frågor av penningpolitisk natur, som det inte tillkommer bevillningsutskottet att yttra sig om, och vidare att utskottet ej heller i övrigt kan ansluta sig till vad i motionen yrkats. Utskottet har sålunda knapphändigt men ganska tydligt avfärdat motionens synpunkter såsom icke överensstämmande med den uppfattning i saken som utskottsmajoriteten för sin del anslutit sig till.

Det är alldeles klart, att det alltid kan riktas anmärkningar mot en utskottsbehandling, som forcerats på det sätt som skett med dessa frågor, men det är ju inte något ovanligt i spörsmål av denna art. Jag tillåter mig återigen liksom i mitt första anförande sammanfatta situationen från utskottsmajoritetens sida så, att majoriteten — liksom väl hela utskottet — är ense med regeringen om att en överbalansering av budgeten i detta läge är önskvärd och att den överbalanseringen skall ske genom den höjning av de indirekta skatterna som regeringen föreslagit. Utskottsmajoriteten har för sin del varit på det

Ang. skärpning av tobaksbeskattningen.

klara med att denna överbalansering blir till nytta utan de villkor, som man i högermotionen vill ställa i samband med den, under den förutsättningen att riksbanken för en konsekvent antiinflationpolitik. Det är riksbankens sak att göra detta men icke bevillningsutskottets sak att ålägga den att göra det. Vi äro övertygade om att om riksbanken fyller sin uppgift, behöver man icke uppställa sådana villkor för beslut i skattefrågan, som i högermotionen förutsatts.

När vi således äro på det klara med att det behöves en överbalansering, att denna överbalansering skall vinnas genom indirekta skatter, att man icke behöver i det sammanhanget ställa de villkor för medlens användning som här diskuterats — i all synnerhet för bevillningsutskottet, då detta icke tillhör utskottets uppgifter — och då man dessutom ansett att de nu framlagda förslagen äro av sådan karaktär både i fråga om skatteobjektens lämplighet och i fråga om de indirekta skatternas utformning, att de utan våda för sammanhanget kunde brytas ut och bli föremål för särskilt beslut, har bevillningsutskottet icke ansett sig ha anledning att skjuta på behandlingen så länge, att icke den från början avsedda tiden för ikraftträdandet kunde hållas. Jag fäster uppmärksamheten på att det har en viss ekonomisk betydelse, när de indirekta skatterna kunna sättas i bruk, i synnerhet på dessa båda områden. Det spelar inte så förfärligt stor roll i den stora konkurrensen, om man förtjänar 10 å 12 miljoner förr eller senare, men det har dock sin lilla betydelse, och av den anledningen har utskottet velat tillmötesgå regeringens framställning om att så snart som möjligt få beslut i de nu föreliggande frågorna.

Jag bestrider således på utskottets vägnar, att utskottet icke ägnat någon uppmärksamhet åt de från högerhåll motionsledes och diskussionsledes i utskottet framförda synpunkterna, men majoriteten har icke kunnat övertygas om bärigheten av de synpunkter som framförts, och det är från den ståndpunkten som utskottet handlat.

Herr DOMÖ: Herr talman! Det förefaller underligt hur utskottet kunnat komma därefter, att det, som herr Elon Andersson sade, icke funnit synpunkterna i vår motion bärande, ty det har ju avvisat behandlingen av de frågor som äro av penningpolitisk natur, och bärigheten i motionen låg just i argumenteringen på det området.

Sedan skulle jag vilja framhålla, att det naturligtvis kan råda delade meningar om nödvändigheten att ställa villkor för hur de skatter vi i dag diskutera skola användas. Herr Elon Andersson utgick från att här skulle föras en sådan riksbankspolitik, att man icke behöver ställa upp särskilda villkor för att få en viss effekt. Ja, vore det så väl, hade jag inte mycket att invända, men jag anser att det tyvärr här i landet och inte minst från riksbankens sida förs en penningpolitik av den art, att den inte stämmer överens med de andra åtgärder som man vidtar för att i viss mån hämma inflationen, och därför ha vi funnit nödvändigt att här ställa dessa speciella villkor.

Till sist vill jag säga, att det inte var någon så särskilt svag antydning jag gjorde om ett särskilt utskott, herr Elon Andersson! När man talar från riksdagens talarstol och till och med upprepar en sak två gånger, brukar det inte kallas antydningar, utan det var nog ganska klart uttryckt. Jag hade till och med känt mig för hos herr Elon Andersson, så honom borde det i varje fall inte kunnat förbigått.

Jag tillåter mig en fråga till utskottets talesman. Det förefaller mig mycket vanskligt för utskottets majoritet att kunna driva igenom fordonsskatten och bensinbeskattningen, så som dessa frågor äro upplagda. Om nu dessa frågor falla, skall man då taga upp några andra saker att sätta i stället? Man har ju angivit ett visst syftemål — att nå ett visst antal miljoner — och en del av skattekomplexet expedieras nu hastigt. Bringar det inte litet oreda i tankegången hos bevillningsutskottets ärade ledamöter, om det icke går efter ritningarna?

Ang. skärpning av rusdrycksbeskattningen m. m.

Herr **ANDERSSON, ELON** (kort genmäle): Om herr Domö har någon anmärkning att framställa mot den förda riksbankspolitiken, får herr Domö tillfälle att göra det vid ett annat tillfälle, som jag föreställer mig inte är så långt avlägset. Då inträder den rätta tidpunkten både att kritisera den politik som förts från riksbankens sida, och om vilken jag icke uttalat någon mening, och att ställa anspråk på riksbanksfullmäktige beträffande den politik som banken i fortsättningen bör föra.

Herr **BJÖRNSSON**: Herr talman! Herr Elon Andersson har delvis svarat för mig, och det skulle kunna räcka, men jag skulle vilja säga herr Domö, att om herr Domö hade varit litet försiktigare, skulle han väl i klämman till denna partimotion ha tagit in två yrkanden: ett som gick ut på att skatteinkomsten skulle steriliseras och ett som gick ut på att, om man inte ville vara med om någon sterilisering, det inte skulle utgå några skatter, således ett avslagsyrkande. Det tycker jag skulle ha varit logiskt. Då hade det i första hand fallit på presidiet att avgöra, vart en sådan motion skulle remitteras. Jag skulle tro, att om det kommer en proposition om sterilisering av bolagsvinster, så kommer den att remitteras till lagutskott eller till bankoutskottet men ganska säkert inte till bevillningsutskottet, och om högerpartiets motion hade innehållit en kläm, som hade tagit upp kravet på sterilisering som absolut, så föreställer jag mig att motionen antingen hade fått klyvas, d. v. s. remitteras till ett utskott i den mån den rörde en sak och i övrigt till ett annat, eller också måst behandlas av ett sammansatt utskott; vilketdera det blivit, skall jag inte tillåta mig att uttala mig om.

När herr Domö nu klagar över riksbankens politik, skall jag inte ge mig in i någon polemik mot honom. Jag är part i målet, och då menar jag att man inte skall göra det i oträngt mål. Det kommer en dag, då riksbankens politik skall ventileras och då jag eventuellt

kan komma att stå i de anklagades bänk. Då får man ju se hur det går.

Herr **SJÖDAHL**: Herr Domö undrade, hur utskottet skulle ställa sig, om det blev bifall endast till dessa propositioner men avslag på de andra skattepropositionerna. Om man menar att en överbalansering av budgeten är av godo och att det skulle vara önskvärt, att man åtminstone åstadkomme 500 miljoner kronor för detta ändamål, bör man väl inte därav dra den slutsatsen, att inte även 200 eller 300 miljoner skulle vara synnerligen önskvärda, även om man inte nådde upp till de 500 miljonerna.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i avseende på det nu förevarande betänkandet yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, av herr *Öhman*, att kammaren skulle besluta att med avslag å utskottets hemställan i punkten 1 lämna ifrågavarande kungl. proposition utan bifall.

Därefter gjordes propositioner enligt dessa båda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr statsrådet *Wigfors*s avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 35, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.

Ang. skärpning av rusdrycksbeskattningen m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker samt om fortsatt giltighet av förordningen, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 3 januari 1948 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad propo-

Ang. skärpning av rusdrycksbeskattningen m. m.

sition, nr 7, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogade förslag till

1) förordning om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänningsskatt å spritdrycker samt om fortsatt giltighet av förordningen, m. m.;

2) förordning om ändrad lydelse av 2 § förordningen den 28 maj 1943 (nr 259) angående omsättnings- och utskänningsskatt å vin;

3) förordning om ändrad lydelse av 13 § förordningen den 15 december 1939

(nr 887) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker;

4) förordning om tillfällig skatt å viss maltdryck av första klassen; samt

5) förordning angående ändrad lydelse av 5 § förordningen den 22 december 1939 (nr 919) om skatt å läskedrycker;

dels ock besluta, att den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxan skulle från och med den 1 februari 1948 i viss angiven del hava den ändrade lydelse, som i propositionen angivits.

I det med 1 betecknade förordningsförslaget var 2 § 1 mom. första stycket så lydande:

(Nuvarande lydelse:)

Omsättningsskatten upptages vid detaljhandelsbolagens inköp av spritdrycker och utgår dels med en grundavgift av 7 kronor, för liter räknat, och dels med 60 procent av det belopp, som, skatten oberäknad, betingas vid inköp av dryckerna i buteljerat skick.

I slutbestämmelserna till berörda förordningsförslag hade under en med 1 betecknad punkt föreskrivits, att den, till vilken systembolag spritlåt tillstånd till utskänkning av spritdrycker, skulle vara skyldig att erlægga skatt för sitt la-

(Föreslagen lydelse:)

Omsättningsskatten upptages vid detaljhandelsbolagens inköp av spritdrycker och utgår dels med en grundavgift av 9 kronor, för liter räknat, och dels med 60 procent av det belopp, som, skatten oberäknad, betingas vid inköp av dryckerna i buteljerat skick.

ger av dylika drycker vid tiden för förordningens ikraftträdande med två kronor för liter räknat.

I det under 2 upptagna förordningsförslaget hade 2 § tredje stycket följande lydelse:

(Nuvarande lydelse:)

Procentavgiften utgör 50 procent av det belopp som, procentavgiften oberäknad men grundavgiften inberäknad, betingas vid systembolagens inköp av vinet i buteljerat skick, dock att för vin, vars alkoholhalt överstiger 14 volymprocent, avgiften skall utgå med lägst två kronor för helbutelj, innehållande 66 å 70 centiliter, en krona för halvbutelj, innehållande 33 å 35 centiliter, samt tre kronor för liter räknat i fall, då vinet tillhandahålles i buteljer av andra storlekar.

Till utskottets behandling hade överlämnats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen:

1) de likalydande motionerna I: 38 av

(Föreslagen lydelse:)

Procentavgiften utgör 60 procent av det belopp som, procentavgiften oberäknad men grundavgiften inberäknad, betingas vid systembolagens inköp av vinet i buteljerat skick, dock att för vin, vars alkoholhalt överstiger 14 volymprocent, avgiften skall utgå med lägst tre kronor för helbutelj, innehållande 66 å 70 centiliter, en krona 50 öre för halvbutelj, innehållande 33 å 35 centiliter, samt fyra kronor 50 öre för liter räknat i fall, då vinet tillhandahålles i buteljer av andra storlekar.

herr Linderot m. fl. och II: 107 av herr Hagberg i Luleå m. fl., vari hemställts, att riksdagen måtte avslå förevarande proposition;

Ang. skärpning av rusdrycksbeskattningen m. m.

2) de likalydande motionerna I: 91 av herr *Annér* m. fl. och II: 160 av herr *Jacobsson* i Igelsbo m. fl., vari hemställt, att riksdagen vid behandling av proposition nr 7 måtte besluta sådan ändring i Kungl. Maj:ts förslag, att vid spritbeskattningen omsättningsskattens grundavgift skulle utgå med 10 kronor per liter;

3) motionen I: 90 av herr *Gustaf Elofsson*, vari hemställt, att riksdagen måtte besluta, att grundavgiften för omsättningsskatten å spritdrycker skulle höjas från 7 till 8 kronor per liter; samt

4) motionen II: 236 av herrar *Holmström* och *Fahlman*, vari hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte såsom sin mening uttala, att den maximala motbokstilldelningen borde höjas från tre liter till fyra liter per månad, samt att därigenom den av Kungl. Maj:t föreslagna ökade spritskatten med 2 kronor per liter måtte nedsättas till 1 krona per liter.

Vidare hade till utskottet hänvisats de likalydande motionerna I: 175 av herr *Domö* m. fl. samt II: 237 av herr *Skoglund* i Doverstorp m. fl., vari hemställt — förutom att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 5 med förslag till förordning om särskild automobilskatt, m. m. — att vissa i motionerna framförda synpunkter måtte beaktas vid behandlingen av bland annat propositionen nr 7.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande betänkandet på återopade grunder hemställt,

I) att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 7, såvitt anginge förslaget till förordning om tillfällig skatt å viss maltdryck av första klassen, icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas, men med bifall i övrigt till propositionen,

A) antaga fem under punkten införda, med 1—5 betecknade förslag till förordningar i nu ifrågavarande ämnen;

B) besluta, att den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxan skulle från och med den 1 februari 1948 i vissa närmare angivna

delar hava den ändrade lydelse, som under punkten angivits;

II) att följande motioner, nämligen de likalydande motionerna I: 38 av herr *Linderot* m. fl. och II: 107 av herr *Hagberg* i Luleå m. fl.,

de likalydande motionerna I: 91 av herr *Annér* m. fl. och II: 160 av herr *Jacobsson* i Igelsbo m. fl.,

de likalydande motionerna I: 175 av herr *Domö* m. fl. och II: 237 av herr *Skoglund* i Doverstorp m. fl., i vad desamma avsåge propositionen nr 7,

motionen I: 90 av herr *Gustaf Elofsson*, samt

motionen II: 236 av herrar *Holmström* och *Fahlman*,

mätte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet förut anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Reservationer hade avgivits av, utom annan,

1) herr *Henriksson*, som av angivna orsaker hemställt,

dels att det i punkten I A 1 i utskottets hemställda upptagna författningsförslaget skulle i nedan angivna delar hava följande lydelse:

2 §.

1 mom. Omsättningsskatten upptages vid detaljhandelsbolagens inköp av spritdrycker och utgår dels med en grundavgift av 8 kronor, för liter räknat, och dels med 60 procent av det belopp, som, skatten oberäknad, betingats vid inköp av dryckerna i buteljerat skick.

Med avseende å ikraftträdandet skola följande bestämmelser gälla.

1. Den, till vilken systembolag överlåtit tillstånd till utskänkning av spritdrycker, är skyldig att erlagga skatt för sitt lager av dylika drycker vid tiden för denna förordnings ikraftträdande med en krona för liter räknat.

dels ock att 2 § tredje stycket i det i punkten I A 2 i utskottets hemställda upptagna författningsförslaget skulle hava följande lydelse:

Ang. skärpning av rusdrycksbeskattningen m. m.

Procentavgiften utgör 50 procent av det belopp som, procentavgiften obekräknad men grundavgiften inberäknad, betingas vid systembolagens inköp av vinet i buteljerat skick, dock att för vin, vars alkoholhalt överstiger 14 volymprocent, avgiften skall utgå med lägst två kronor 80 öre för helbutelj, innehållande 66 à 70 centiliter, en krona 40 öre för halvbutelj, innehållande 33 à 35 centiliter, samt fyra kronor 20 öre för liter räknat i fall, då vinet tillhandahålles i buteljer av andra storlekar;

2) herrar *Velander, Axel Ivar Andersson, Henriksson och Olson* i Göteborg, vilka hänvisat till sin vid utskottets betänkande nr 1 fogade reservation; samt

3) herrar *Gustaf Elofsson, Jonsson* i Skedsbygd och *Olson* i Göteborg, vilka likväl ej antytt sin åsikt.

Herr ELOFSSON, GUSTAF: Herr talman! När finansministern framlagt denna proposition om höjning av spritskatten, har han antagligen haft för sina ögon den satsen, att spriten aldrig kan bli för dyr. Det sägs ju att den skall följa avtalen, den skall följa lantarbetarlönen, och jag tror finansministern nu kommit till den slutsatsen, att den skjuter över detta mål. Jag skall, herr talman, inte ta spriten i försvar på något sätt, men jag undrar i alla fall, om det är klokt att vidtaga en så pass kraftig höjning som här är föreslagen. Man kan kanske säga, att någon risk för hembränning inte för närvarande föreligger, då det material som användes till detta ändamål för närvarande inte är lätt att anskaffa, men vi kunna väl inte heller uraktlåta att påpeka, att en smuggling av sprit mycket väl kan åstadkommas med de pris vi ha på den sprit som tillverkas inom landet.

Jag kan inte heller tänka mig, att man genom att gång på gång höja spritskatten kan förbättra nykterhetstillståndet. Om man kunde göra detta, skulle jag, herr talman, inte på något sätt demonstrera mot en prishöjning på denna vara, men om man läser finansministerns proposition och även vad utskottet har uttalat,

så framgår det ju att man är mycket rädd för att man kan komma till ett sådant läge, att man befarar att konsumtionen sjunker. Jag kan, herr talman, inte underlåta att återge ett litet stycke, som stod i det första utkastet till utskottets utlåtande men som man sedan på vissa håll ansåg att man inte kunde bära fram, emedan det visade den verkliga meningen. Man hade skrivit så här: »Å andra sidan kan utskottet ej heller bortse ifrån att en höjning på en gång med ett belopp av 3 kronor per liter — det var nämligen också föreslaget — skulle kunna medföra en sådan rubbning i konsumtionen, att det ekonomiska utbytet av skattehöjningen bleve förhållandevis obetydligt.» Detta är väl ändå, herr talman, ett bevis för att även de som företräda nykterhetsintresset äro på det klara med att skattehöjningen inte gör någon nytta på det området, därför att sådana invider, som absolut skola skaffa sig denna vara, inte se på vilka priser de betala för densamma. Jag menar alltså, herr talman, att jag kan ta upp denna fråga, då ingen från nykterhetsfolkets sida vill påstå att detta förslag har någon betydelse för nykterheten som sådan. Då har det naturligtvis en oerhört mycket större betydelse för finansministern att kunna få in ca 50 miljoner kronor, som han beräknat.

Jag har också i den motion jag avlämnat, vilken ju avstyrkts av utskottet, ifrågasatt, om man inte i stället borde begränsa skattehöjningen till en krona per liter och i stället — som Kungl. Maj:t har befogenhet att göra — återinföra den fjärde litern, om så skulle vara lämpligt. Därigenom skulle finansministern få in samma belopp och kanske ändå litet mera.

Om detta beslut hade varit till något gagn på nykterhetens område, skulle jag inte ha framfört dessa synpunkter, men jag kan, som sagt, inte finna att det kan vara till något sådant gagn. Jag befarar i stället, att vi få ökade utgifter för vår kustbevakning, om man skall kunna hålla spriten borta från våra gränser och hindra de många smugglare som kanske vilja föra in den.

Ang. skärpning av rusdrycksbeskattningen m. m.

Då den reservation jag anförde i stort sett sammanfaller med den reservation som avgivits av herr Henriksson vid detta utlåtande, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till denna reservation.

Herr ANNÉR: Herr talman! Jag skall inte trötta kammaren med någon längre utläggning om den motion, som jag tillsammans med tre ärade ledamöter av denna kammare väckt, och vars yrkande går ut på att omsättningskattens grundavgift skall höjas från 7 till 10 kronor i stället för av Kungl. Maj:t föreslagna 9 kronor. Jag har så mycket mindre anledning att överdimensionera denna detalj, som ju motionen icke inom utskottet väckt så stort intresse, att det avsatt sig i någon reservation, men jag vill i all korthet deklarerat de synpunkter, som varit vägledande för vårt ställningstagande.

Vi ansluta oss till den princip, som statsrådet Wigforss framfört, nämligen att vi böra söka sterilisera köpkraft medelst användande av den indirekta beskattningen. Vi äro också principiellt mycket tillfreds med det samtidiga uttalandet, att den skärpta indirekta beskattningen i huvudsak skall drabba mera outhärliga varor. Det är endast beträffande tillämpningen av denna princip, som vi vilja anmäla avvikande mening, då vi mena att det framlagda förslaget om fordonsbeskattning och beskattning av bensin icke täckes av den principiella deklARATIONEN i detta avseende.

Jag skall naturligtvis inte rent personligt diskutera frågan om vad som är outhärligt eller outhärligt i detta sammanhang. Det finns ju folk, som menar, att brännvin är det mest outhärliga som finns, medan andra i likhet med mig mena, att spritdryckerna äro så pass likgiltiga, att man frivilligt avstår från bruket av dem. Vad vi här diskutera är den samhällsekonomiska synpunkten på detta spörsmål, och då vågar jag bestämt hävda, att bilar och bensin äro i väsentlig grad mera outhärliga än spritdrycker. Vi ha därför i all blygsamhet velat ange möjligheten

till en liten kompensering för bortfallet av inkomster, då vi för vår del äro motståndare till bensinskatten, åtminstone vid den höjd som finansministern föreslår, och fordonsskatten. Vi äro naturligtvis fullständigt på det klara med, att vi kunna bjuda täckning endast för en liten del, men man plägar ju säga, att även små bidrag mottas med tacksamhet, och jag har en stark känsla av att finansministern har användning även för små summor.

Jag kommer så till de invändningar, som göras mot en höjning av spritskatten till 10 kronor i stället för 9. Där säger utskottet, att en höjning av denna storleksordning skulle kunna medföra, att det i konsumtionen av alkoholhaltiga drycker inträdde vissa förskjutningar, vilkas återverkningar utskottet icke utan närmare undersökningar anser sig kunna bedöma. Jag noterar denna en liten smula mystiska och utskottsmässiga formulering, men jag vill fastslå, att det betydelsefulla i detta sammanhang är, huruvida en beskattning, som sträcker sig till 10 kronor i stället för 9, skulle medföra ett sämre resultat. Där ligger i själva verket kärnpunkten, och jag tror jag vågar påstå, att denna vattendelare, eller vi skulle kanske kunna säga spritdelare, inte skulle åstadkomma en sådan mäktig verkan. Jag stöder mig bland annat på ett uttalande av den på detta område mycket sakkunnige framlidne herr Bärge i Katrineholm, som då en fråga av denna natur var före och betänkligheter uttalades förklarade: »Jag känner till gången av det här, det blir en smula gnissel, det blir en sänkning av konsumtionen under de närmaste månaderna, och sedan återgår allt till det gamla.» Ja, gamle Bärge blev sannspådd den gången, och jag tror, att hans motivering skulle kunna sträcka sig så pass långt som till täckning även för den där kronan, som det här gäller.

Vad beträffar smuggling och hembränning, har ju utskottet ställt sig tämligen skeptiskt till de framförda invändningarna, och jag tror också, att det finns anledning att göra det. Jag tror även, att det i det avseendet finns täck-

Ang. skärpning av rusdrycksbeskattningen m. m.

ning för ett yrkande på 10 kronors skatt. Det är väl närmast Estland, som min ärade kammarkamrat har i tankarna i fråga om smugglingen. Och då skulle jag vilja uttala, att vad man än må säga om Sovjetunionen, så nog är det besvärligt att komma in och ut från de territorier, där sagda makt utövar suveräniteten. Sålunda är det nog tämligen svårt att få sällskap åt de kanistrar, som min ärade vän tydligen i andanom ser guppa utanför våra skär. Jag tror att farhågan närmast beror på att min ärade vän är fallen för hallucinationer i det här avseendet.

Herr talman! Det torde vara onödigt att orda ytterligare. Jag vill understryka, att förordningen ju endast avser att gälla ett år, och att det sålunda finns rika tillfällen att hämta erfarenheter och jämväl finna möjligheter att vidta korrigeringar i enlighet med de fingervisningar, som framtråda. Under sådana förhållanden menar jag, att det kanske inte skulle vara så farligt att öka med den där kronan från 9 till 10.

Herr talman! Jag ber att med vad jag har sagt få yrka bifall till motionerna I: 91 och II: 160.

I herr Annérs yttrande instämde herrar *Jones Erik Andersson, Lindblom, Lodenius* och *Bror Nilsson*.

Herr ENGLUND: Herr talman! De invändningar, som resas i herr Elofssons motion, äro delvis bemötta av herr Annér, men jag tycker inte, att de på en viss punkt äro uttömmande vederlagda. Det råder nämligen inte ett sådant sammanhang mellan olaga hantering och högt spritpris, som herr Elofsson i Vä och med honom säkerligen åtskilliga av kammarens ledamöter förutsätta.

Den olaga sprithantering i Sverige är inte en frukt av ett högt spritpris utan av vår spritransonering. Den har sitt ursprung i de stränga restriktionerna år 1917. Nedpressningen av kvantiteten till två liter i kvartalet skapade först lönbränning och sedan smuggling, som florerade med väldig kraft under hela 1920-talet. Alla ansträngningar

från samhällets sida att knäcka denna olaga sprithantering voro fruktlösa. Först när riksdagen åren 1932 och 1933 höjde spritpriserna, gick den olaga handeln tillbaka. År 1939 var den obetydlig, men den blev ännu lägre, när man 1939 höjde priset med inte mindre än 60 procent. Vi ha efter det svenska restriktionssystemets införande inte vid någon tidpunkt haft en så låg olaga sprithantering, vare sig i smugglingens eller — vilket är ännu mer anmärkningsvärt — i lönbrännings form som vi hade åren 1940 och 1941. I samma ögonblick som vi skärpte restriktionerna genom att sänka tilldelningen från fyra till tre liter, steg den olaga sprithantering igen. I de båda högskatteländerna Danmark och England saknas praktiskt taget olaga sprithantering. I modernt samhällsliv skapas med andra ord spritsmuggling och olaga hantering inte av ett högt spritpris. Staten har tillräckliga maktmedel för att knäcka en hantering av sådan anledning. Man har inte, tror jag, några senare historiska exempel på olaga hantering av sådant ursprung än från Gustav III:s monopol på 1700-talet och en högbeskattningsperiod i England under samma tid. Numera är således spritsmugglingen på alla punkter, där den förekommer, grundad på avstängning från laglig tilldelning. När vårt brännvin kostade 2: 65 under 1920-talet, var priset på den olaga marknaden 15 kronor. När vi under krigsåren höjde det till 10 och 11 kronor, blev det 30 kronor på den olaga marknaden. Man skapar således *minskad* olaga sprithantering, efter de allmänna ekonomiska lagarna, genom att höja det lagliga spritpriset. Priset på den svarta marknaden följer detta lagliga pris i höjden, och eftersom de herrar, som använda detta varuslag, i regel inte ha obegränsade ekonomiska tillgångar utan tvärtom befinna sig i samhällets ekonomiska bottenkikt och inte ha möjlighet att för sina spritinköp disponera mer än tidigare, framtvings en minskning i avsättningen på den olaga marknaden.

Jag har funnit angeläget att påpeka

Ang. skärpning av rusdrycksbeskattningen m. m.

detta sammanhang, därför att det av bevillningsutskottets utlåtande förefaller, som om man inte heller inom utskottet skulle ha klarhet på denna punkt.

Jag skulle också vilja komplettera herr Annérns gensaga mot herr Elofssons synpunkter i ett annat avseende. En sådan här skattehöjning är i själva verket inte likgiltig ur nykterhetssynpunkt. Kontrollstyrelsen har ju räknat med att en skattehöjning efter regeringens förslag skulle sänka konsumtionen med 6 procent. Jag har inte gjort några egna räkningar på den punkten, men jag skulle finna det antagligt, att det håller sig ungefär vid den storleksordningen. Men om vi vid en senare tidpunkt komma tillbaka till utgångsläget, så beror det inte, herr talman, på att skattehöjningen endast har en temporär effekt, utan det beror på att den svenska spritkonsumtionens kurva, i motsats mot motsvarande kurvor för andra länder, har en stigande trend. Det är en allmän ökning, som beror på att kundretsen ständigt sväller; vi få allt fler och fler personer, som dricka. Det är en effekt av vår individuella kontroll, och det är den, som gör, att man efter hand kommer tillbaka till utgångsläget, men man kommer under hela tiden att röra sig på en lägre nivå. Man har nämligen för framtiden uppnått en konsumtionsnedgång, motsvarande distansen mellan det vid en skattehöjning gällande utgångsläget och det omedelbara nyläge för spritkonsumtionen, som man vinner genom skattehöjningen.

Jag delar ju herr Annérns ståndpunkt. Jag är naturligtvis fullt på det klara med att en ökning med 3 kronor är värdefullare ur nykterhetssynpunkt, och jag måste bestämt bestrida, att det dunkla uttryck, som bevillningsutskottet använder i sin polemik mot herr Annér, har någon som helst konkretiserbar innebörd. Ha vi 1939 utan skadeverkningar kunnat höja spritpriset med 60 procent, så våga vi säkert i detta ögonblick vidta en höjning, som, även om den skulle bli den av herr Annér föreslagna storleken, inte uppgår ens till 30 procent.

Herr ANDRE VICE TALMANNEN: Herr talman! Jag skall bara göra ett par repliker. Jag tycker, att diskussionen om vad som ur nykterhetssynpunkt är bäst inte skulle ha så stort sammanhang med den fråga, som vi behandla i dag. Om det ur nykterhetssynpunkt är bättre med två eller tre kronors höjning är väl någonting, som man kan spela kort om. Jag tycker, att herr Englund gjorde saken litet för lätt för sig, när han påpekade, att det blev mindre smuggling och mindre hembränning, när vi höjde priserna så våldsamt som vi gjorde under kriget. Jag tror, att han förväxlar orsak och verkan. När kriget kom, stoppades ju hela den internationella handeln, även den med sprit. Vi fingo tidigare smuggelsprit från en del länder i öster, som snart nog förlorade sin förmåga att över huvud taget tillverka och sälja sådana saker för vår marknad. Jag tror inte, att man vid en höjning av spritpriserna kan bortse från de vådor, som uppstå just med hänsyn till både smuggling och hembränning. Jag tror inte, att det är så farligt just i dag, och jag diskuterar därför denna höjning alldeles lidelsefritt. Jag tror inte den har det ringaste med nykterheten att göra. Men så fort förbindelsen mellan länderna kommit i sina gamla gängor igen, ha vi hela det där problemet. Jag tror inte det har någon betydelse i dag, om vi sätta två eller tre kronors högre skatt på spriten, men för framtiden böra vi ändå ha i minnet, vad det är fråga om.

Jag är inte någon anhängare av mycket höga spritpriser, men i dag ha vi ju inte den frågan uppe, utan här är det fråga om på vilket sätt man kan ta in de pengar, som staten behöver. Detta är ett av medlen. Jag tror inte, att vi kunna avstå från det. Men jag har för min del ingen anledning att yrka, att vi skola gå längre än vad propositionen och bevillningsutskottet ha föreslagit.

I frågan om den fjärde litern, som ju inte har något sammanhang med denna diskussion, påstod herr Elofsson, att finansministern skulle kunna få in lika mycket genom att återinföra den som

Ang. skärpning av rusdrycksbeskattningen m. m.

han får genom den höjda skatten. Jag är övertygad om att han inte skulle få det. Jag är anhängare av ett återinförande av den fjärde litern, men jag konstaterar med beklagande, att herr Englund, som ju vill avskaffa hela restriktionssystemet, vägrar i vändningen, när det gäller att återinföra den fjärde litern. (Herr Englund: Visst inte, fullkomligt misstag!) Ja, jag tog bara honom som en typ. I allmänhet vilja nykterhetsvännerna inte ha tillbaka den fjärde litern, men de vilja slå hela spelet i stycken. Jag tror inte, att det betyder något nämnvärt för konsumtionen, om man återinför den fjärde litern. De, som ha tilldelning på fyra liter, äro inte så många. I Stockholm äro de kanske flera, men ute i landsorten är det ett litet fåtal, som har fyra liter. Om de nu ha fått sin ranson sänkt till tre liter, så konsumera de i alla fall lika mycket. När de ha behov av en liter till, har det väl inte varit omöjligt att få en extra liter. Jag tror alltså, att ett återinförande av den fjärde litern — inte för alla, som det har föreslagits i en motion i andra kammaren, utan för det fåtal, som har fyra liters tilldelning — inte ur konsumtionssynpunkt skulle medföra några som helst revolutionerande verkningar.

Herr Elofsson gjorde inte något yrkande, och det är därför kanske onödigt att bemöta honom, men jag vill dock framhålla, att det alternativet inte spelar någon roll i detta fall.

Jag tror, herr talman, att vi gott kunna stanna vid finansministerns och bevillningsutskottets ståndpunkt. Om den är logisk eller inte spelar inte så stor roll, den fyller i alla fall ett ändamål. Jag ber därför att få yrka bifall till bevillningsutskottets förslag.

Herr ENGLUND (kort genmäle): Herr talman! Herr Åkerberg trodde, att jag förväxlade orsaksfaktorerna bakom den olaga sprithanteringens nedgång vid krigsutbrottet. Det tror jag inte, herr Åkerberg. Det var i själva verket så, att den olaga sprithantering förra kriget uppstod under en sockerransonering,

som var mycket hårdare än den vi hade under detta krig. När ransoneringen var som hårdast — d. v. s. tilldelningen uppgick till 2 liter i kvartalet — blomstrade den olaga tillverkningen av brännvin i Stockholm trots den mycket stora sockerbristen. Eftersom sockerransonen ju har varit mycket större denna gång, kan inte den ha lagt hinder i vägen nu. Jag är alldeles överens med herr Åkerberg att om vi inte haft någon sprit-smuggling under 1940-talet, beror det på de skäl han anfört, men om vi inte haft lönnbränning, är orsaken helt enkelt den, att genom skattehöjningen på spriten år 1939 skapades så vid marginal mellan köpkraften på detta område och priset, att det blev litrar över på laglig sprit, som kunde överlätas. Sådan sprit är en mycket begärligare vara än lönnbränd, och på det sättet fick man en förskjutning som medförde att inte bara spritsmugglingen utan även lönnbränningen i stort sett försvann. En ytterligare prisstegring nu kommer att ha en liknande effekt.

Herr ANDERSSON, ELON: Herr talman! Jag föreställer mig, att kammaren inte gärna vill att denna proposition skall ge anledning till en nykterhetspolitisk debatt av någon större omfattning, utan att man hellre vill betrakta saken ur den mera begränsade synpunkt, ur vilken propositionen har kommit fram. Skulle man anlägga nykterhetspolitiska synpunkter, förefaller det mig som om förslaget om 3 kronors skattehöjning skulle vara fördelaktigare än förslaget om 1 kronas höjning, ifall man tror, att höga priser äro gagneliga för att tränga tillbaka konsumtionen. Anlägger man de synpunkter, som herr Elofsson här särskilt framhållit — faran för smuggling och lönnbränning — är det givet, att man i så fall skulle få väga den nytta, som den ur nykterhetspolitiska synpunkter önskvärda tillbakaträngningen av den lagliga spriten skulle medföra, mot den ökning av olaga sprithantering, som eventuellt skulle följa av ökad smuggling. Jag har som sagt för min del den

Ang. skärpning av rusdrycksbeskattningen m. m.

uppfattningen, att vi inte nu skola ägna oss åt dessa ganska subtila spörsmål i större utsträckning än som är nödvändigt.

I nuvarande läge behöver man säkerligen inte hysa så särskilt stora farhågor för att — såsom herr Elofsson befarade — smuggling och olaga bränning skola nämnvärt öka genom att man följer Kungl. Maj:ts förslag om en höjning av spritskatten med 2 kronor. Jag skulle inte heller vara rädd för att ur denna synpunkt diskutera förslaget om en höjning av 3 kronor, ehuru det uppenbarligen kan tänkas, att farorna skulle vara något större, om det sistnämnda förslaget genomfördes. I varje fall tror jag icke, att den höjning, som Kungl. Maj:t föreslår, är så stor, att den på grund därav ger anledning till några större farhågor. Trekronorshöjningen kan däremot, såsom utskottet anför, medföra vissa rubbningar, vilkas närmare innebörd utskottet inte haft anledning att närmare söka utreda.

När man inom utskottet har avvisat trekronorsförslaget utan att visa något större intresse för det, har det berott på den redogörelse, som har lämnats från konsumtionsskatteberedningens dryftanden av dessa ting. I varje fall har beredningens ordförande mycket bestämt förklarat för mig, att de konferenser, som beredningen haft med kontrollstyrelsens chef och andra inom området sakkunniga personer, ha givit honom den alldeles klara uppfattningen, att man i sakens nuvarande läge och för att fylla det syfte som propositionen avser att fylla icke bör gå så långt som till en höjning av 3 kronor per liter. Redogörelsen har varit bestämmande för min uppfattning, och jag tror att så har varit fallet med de flesta av utskottets ledamöter.

Nu ha, herr talman, de båda sidorna — »enkronorna» och »trekronorna» — mycket vältaligt förfäktat sina synpunkter. Kammaren har lyckligtvis inte bara att välja mellan 1 krona och 3 kronor, utan kan också gå den gyllene medelväg, som ligger i Kungl. Maj:ts förslag om

2 kronor. Det har ansetts vara en sympatisk och dessutom särdeles rekommendabel ståndpunkt i svenskt samhällspolitiskt handlande att gå den gyllene medelvägen. Jag hemställer, att kammaren även i detta avseende ville försöka lotsa sig fram mellan de båda ytterligheterna i den fasta förvisningen om att man även inom detta område på så sätt skall komma till det bästa resultatet.

Jag ber således att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr ÖHMAN: Herr talman! Jag skall inte ta upp debatten om 2 eller 3 kronor i skattehöjning, utan endast med hänvisning till mitt tidigare yttrande om dessa saker be att få yrka bifall till motionerna I: 38 och II: 107, vilka innebära avslag på Kungl. Maj:ts proposition.

Herr OLSSON, OSCAR: Herr talman! Det är naturligtvis riktigt som olika talare i debatten ha sagt, att denna fråga inte skall betraktas i första hand som en nykterhetsfråga, utan som en statsfinansiell fråga — det gäller ju att få in mera pengar. Men det finns ändå, såsom herr Englund påpekade, ett visst samband mellan de båda frågorna, nykterhetsfrågan och den statsfinansiella frågan. Den beräkning som har gjorts, att en höjning av skatten med 2 kronor per liter skulle medföra en sänkning av spritkonsumtionen med 6 procent, visar ju detta.

Denna fråga är också en sparsamhetsfråga. Man har ju i inflationsdebatten gång på gång påvisat den stora vikten av större sparsamhet. Det torde väl inte kunna förnekas av de kanske inte alltför många i denna kammare, som satt sig in i nykterhetsfrågan, att en nedgång av spritkonsumtionen med 6 procent skulle betyda någonting i fråga om sparsamhet. Om arbetseffektiviteten här i landet blir lägre, innebär detta ett slöseri med arbetskraft. Nu är det på det sättet, att arbetseffektiviteten i mycket hög grad sänkes genom alkoholkonsumtion. Det är

Ang. skärpning av rusdrycksbeskattningen m. m.

här inte bara fråga om alkoholisterna och vad de betyda i nationalekonomiskt slöseri, utan det gäller effektiviteten i arbetet vid alkoholkonsumtion över huvud taget. Jag hoppas, att det inte blir något olycksfall här i kammaren på grund av alltför stor överraskning, när jag anför ett exempel från docenten Goldbergs laboratorieförsök. Denne har visat, enligt tidningsreferat, att även en mycket ringa alkoholprocent nedsätter arbetseffektiviteten betydligt. Vid hans experiment med telegrafister befanns det, att konsumtionen av en pilsner betydde en så oerhört stor minskning, att jag nästan tvekar att nämna den siffra, som han där i något fall kom till, nämligen ända till 50 procent. Följaktligen anser jag, att frågan, om skattehöjningen skall vara 2 eller 3 kronor per liter, har betydelse också rent ekonomiskt.

Utän att gå in på någon ytterligare motivering ber jag därför, herr talman, att få ansluta mig till herr Annérs yrkande.

Herr SJÖDAHL: Herr talman! Jag skulle inte ha lagt mig i denna diskussion, om inte det senaste anförandet hade hållits. Det är väl tämligen klart, att om här hade lagts fram en motion om att höja skatten på spritdrycker med 3 kronor, hade riksdagen svarat, att så länge vi ha en nykterhetskommitté, som arbetar och som har arbetat i flera år, kunna vi inte ta upp hela det nykterhetspolitiska resonemanget utan att höra kommittén eller låta den utreda saken.

Vad är motivet till förslaget om en skattehöjning av 2 kronor? Jo, att överbalansera budgeten. Man har i konsumtionsskatteberedningen övervägt förslaget utslutande ur den synpunkten. Det är med en viss tvekan som jag för min del har anslutit mig till tvåkronorsförslaget. Jag har varit osäker, om det skulle ge så pass mycket ur fiskalisk synpunkt, att det vore motiverat att pålägga det svenska folket denna ökade börda, men jag har småningom blivit övertygad därom. Om de fiskaliska synpunkterna skola vara de avgörande, vilket de böra vara i detta fall, vill jag dock avgjort

varna för att acceptera förslaget om höjning med 3 kronor.

Jag vill desslikes erinra om att den föreslagna ändringens giltighetstid utlöper med juni månad nästföljande år. Nästa år får riksdagen, i det nya läge vari vi då befinna oss, ompröva denna skatt, som även den är av tillfällig natur.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr ANNÉR: Herr talman! Jag har i mitt inlägg i denna debatt fullständigt eliminerat de rent nykterhetspolitiska synpunkterna och hållit mig enbart till frågan om det ekonomiska utbytet av en beskattning enligt Kungl. Maj:ts förslag och enligt det förslag, som jag motionsvis har framfört. Jag anser också, att man bör begränsa debatten till just detta avsnitt.

Jag vill poängtera, att vi här alla diskutera med utgångspunkt från antaganden. Erfarenheten från tidigare tillfällen, då beskattningen höjts, talar för att man, om man begränsar sig till den av oss föreslagna höjningen med 3 kronor — d. v. s. 1 krona mer än enligt propositionen — inte behöver befara någon sådan tillbakagång i konsumtionen, att det ekonomiska resultatet blir *sämre* än om man håller sig inom vad jag skulle vilja kalla tvåkronorsgränsen. Höjer man med 3 kronor, blir då det belopp, man får in utöver det en tvåkronorshöjning giver, ren vinst.

Herr Elon Andersson uttalade sin stora tillfredsställelse över att Kungl. Maj:ts förslag erbjöd den gyllene medelvägen. Detta idylliska förhållande hade vi lätt kunnat göra slut på. Jag vill bara göra det tankeexperimentet, att vi hade motionerat om en högre beskattning än 10 kronor, låt oss säga 12 kronor, så hade ju den gyllene medelvägen kommit att ligga högre upp.

Herr talman! Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Herr SJÖDAHL: Herr talman! Herr Annér har alldeles rätt i att vi här bygga på antaganden. Men jag vill erinra om att den mest sakkunniga institutionen i landet bestämt har avrått från att

Ang. skärpning av nöjesbeskattningen.

bifalla det trekronorsförslag, som herr Annér har framlagt. Jag tror därför, herr Annér, att om man tänker på att det här gäller att skaffa inkomster till statsverket, så måste man finna, att just propositionens och utskottets linje är den »gyllene» medelvägen.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att därunder yrkats 1:o) att vad utskottet i det nu föredragna betänkandet hemställt skulle bifallas; 2:o), av herr *Elofsson, Gustaf*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Henriksson vid betänkandet avgivna reservationen; 3:o), av herr *Annér*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, som föranleddes av bifall till de i ämnet väckta motionerna I: 91 och II: 160; samt 4:o), av herr *Öhman*, att kammaren skulle med bifall till de likalydande motionerna I: 38 och II: 107 avslå Kungl. Maj:ts ifrågasvarande proposition.

(Nuvarande lydelse:)

Nöjesskatten utgår med 15 procent å bruttopriset för varje biljett, inberäknat skatten; dock att, om biljettpriset vid biografställning överstiger en krona, nöjesskatten utgör 15 procent av en krona samt 30 procent av återstoden av biljettpriset.

Till utskottets behandling hade överlämnats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen:

1) de likalydande motionerna I: 39 av herr *Linderot* m. fl. och II: 108 av herr *Hagberg* i Luleå m. fl., vari hemställdt, att riksdagen måtte avslå förevarande proposition;

2) motionen II: 138 av herrar *Stjärne* och *Persson* i Svensköpp, vari hemställdt, att riksdagen måtte med ändring av Kungl. Maj:ts proposition nr 8 besluta, att 2, 7, 9 och 11 §§ förordningen den 21 december 1945 skulle erhålla den ändrade lydelse, som i motionen angivits;

3) motionen II: 140 av herr *Johnsson*

Sedermera gjordes propositioner enligt berörda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Ang. skärpning av nöjesbeskattningen.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt, jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 3 januari 1948 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 8, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning angående ändring i förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt.

I det av Kungl. Maj:t framlagda förordningsförslaget var 7 § så lydande:

(Föreslagen lydelse:)

Nöjesskatten utgår med 15 procent å bruttopriset för varje biljett, inberäknat skatten; dock att för biografställning nöjesskatten utgår med 30 procent, om biljettpriset icke överstiger en krona, och eljest med 30 procent av en krona och 45 procent av återstoden av biljettpriset.

i Skoglösa m. fl., vari hemställdt, att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 8 måtte besluta, att nöjesskattebidragen helt skulle tillfalla staten och användas för att befrämja landets kulturliv.

Vidare hade till utskottet hänvisats de likalydande motionerna I: 175 av herr *Domö* m. fl. samt II: 237 av herr *Skoglund* i Doverstorp m. fl., vari hemställdt — förutom att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 5 med förslag till förordning om särskild automobilskatt, m. m. — att vissa i motionerna framförda synpunkter måtte beaktas vid behandlingen av bland annat propositionen nr 8.

Ang. skärpning av nöjesbeskattningen.

Utskottet hade i det nu förevarande betänkandet på anförda skäl hemställt,

1) att riksdagen måtte — med förklaring, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 8 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas, ävensom med avslag å de likalydande motionerna I: 39 (av herr Linderot m. fl.) och II: 108 (av herr Hagberg i Luleå m. fl.), motionen II: 138 (av herrar Stjärne och Persson i Svensköpp) samt motionen II: 140 (av herr Johnsson i Skoglösa m. fl.) — antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning angående ändring i förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt med den ändringen, att dagen för ikraftträdandet fastställdes till den 2 i stället för den 1 februari 1948, samt

2) att de likalydande motionerna I: 175 (av herr Domö m. fl.) och II: 237 (av herr Skoglund i Doverstorp m. fl.) i vad desamma avsåge propositionen nr 8 måtte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet förut anført och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Reservation hade anförts av, utom annan, herrar *Velander, Isaksson, Henriks-son* och *Olson* i Göteborg, vilka hänvisat till sin vid utskottets betänkande nr 1 fogade reservation.

Herr ÖHMAN: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till motionerna I: 39 och II: 108.

Herr ANDERSSON, ELON: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande be-

tänkandet hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle med bifall till de likalydande motionerna I: 39 och II: 108 avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Anmäldes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror;

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker samt om fortsatt giltighet av förordningen, m. m.; samt

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt.

Skrivelseförslagen godkändes under förutsättning beträffande vart och ett av dem, att andra kammaren i avseende å motsvarande utskottsbetänkande fattade samma beslut som första kammaren.

Föredrogos och bordlades Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 32, 33 och 35.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2.42 eftermiddagen.

In fidem

G. H. Berggren.